

Několik dodatků
k učení
Mistra Jana Husi.

Napsal

Dr. Antonín Lenz,
probošt král. kolleg. kapitoly na Vyšehradě.

Zvláštní otisk z »Vlasti«.

V Praze 1899.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.
Nákladem vlastním.

ÚVOD.

Ve svém spise »*Učení Jana Husi*« směřoval jsem především k důkazu, že se sněm Kostnický nedopustil nespravedlnosti, vyhlásiv M. Jana Husa za kacíře. Sněm Kostnický nevydal také Husa na upálení čili na smrt, neboť trestu takového ukládati nebylo v moci sněmu, aniž Církve vůbec. Takového zákona Církev neustanovila, a nikdy ho, když byl světskou vládou ustanoven, neschválila. Všechn směr kanonického práva a církevního zákonodárství vůbec čelí k tomu, aby provinilec se polepšil, a nikoliv, aby byl zabit. Tak tomu bylo vždy, tak jest i nyní, a tak bude vezdy. V tomto směru má také základ ta událost historická, že sněm odevzdáváje Husa za kacíře vyhlášeného rameni světskému, žádal, a to podle obyčeje starobylého, za ušetření jeho života.

Maje na zřeteli svrchu naznačený účel, podal jsem ve spise »*Učení M. Jana Husi*« v souhrnu celou nauku jeho, ale nepodal jsem *všech momentů* téže nauky, maje na zřeteli především 30 zavvržených jeho vět.

Zejména jsem nepřihlížel k nauce Husově o Antikristovi, k širším názorům jeho stran anthropologie a s ní těsně spojené christologie, aniž k obsáhlejšímu důkazu, že Hus netoliko horlil naproti zlořádům při udělování odpustků, ale také naproti *podstatě* tohoto článku víry. Také jsem neměl zřetele *ku všem bodům* učení Husova stran úcty svatým a světicím a obrazům svatých povinné. V témže svém spise jsem dokázal, že Hus dával zboží církevní pro rozličné příčiny králům a velmožům v plen a ohrožoval majetkové právo, příslušné duchovním korporacím a jednotlivým duchovním, avšak nepřipojil jsem, že byl Hus v tomto směru následovníkem Valdenských, že tedy zásadně odpíral Církvi právo, nabývatí a držeti majetek, a učil, že jsou kněží Kristem Pánem vázáni k evangelické chudobě.

Mám úmysl psáti o těchto momentech k učení Jana Husi příslušných, a to v pořadu následujícím:

I. O anthropologických a christologických deviacích Mistra Jana Husi.

II. O deviacích téhož Mistra stran úcty povinné obrazům svatých a světic Božích.

III. O deviacích Husových stran moci papežovy udělovati odpustky.

IV. O chudobě, k nížto prý jsou kněží podle zákona Božího zavázáni.

V. O deviacích Husových stran Nejsvětější Trojice.

VI. Odchylné učení Jana Husi o Antikristovi.

I.

Anthropologické a christologické deviace Husovy.

Stran anthropologie jest Hus téměř zcela v souzvuku s katolickou věrou. On zajisté zamítá všechny bludy o přirozenosti lidské, jež pronášeli filosofové pohanští. On zamítá blud materialistů, kteří hlásali, že by byl člověk všečen hmotou, jak jsou učili za staré doby Demokrit Leucipp a Epikureovci, tvrdíce, že i duše lidská jest hmotnou bytostí. Hus zamítá také blud Platonův, podle něhož jest pouze lidská duše člověkem, tělo však že jest při člověku něco zevního, jako na příklad »lodník v lodi.«¹⁾

Ovšem že Hus nesouhlasí také v tom s veleduchem Platonem, pokud tvrdil, že byly duše lidské najednou na onom světě stvořeny, a když zhřešily, že byly do těl lidských jako do žaláře zažehnány. On zajisté zřejmě učí, že Bůh duši lidskou bezprostředně tvoří a do těla lidského vlévá, a to každou zvláště (creatianismus).

Zamítaje Hus bludy Epikureovcův a Platonikův o přirozenosti lidské, přiznává se k nauce Aristotelově, jenž podle M. Jana Husi učí, že přirozenost lidská záleží z těla a z duše nesmrtelné; duše že jest formou těla, čili že informuje čili oživuje tělo lidské. Jan Hus shledává toto učení Aristotelovo ve sv. Pavlovi II. Cor. 4, 16., kdež sv. apoštol takto píše: *»Ačkoli se ten člověk náš, kterýž jest zevnitř, ruší, avšak ten, kterýž jest vnitř, obnovuje se den ode dne.«*²⁾

Z toho již jest patrné, že náš rodák, M. Jan Hus, není s těmi, kdož jeho jako hesla užívajíce, Boha nepokládají, aniž věří, že duše lidská jest nesmrtelná, a proto záští naproti katolické Církvi naplnění jsouce, ji také v té stránce diffamují, že prý není schopna vyříditi otázky sociální, poněvadž prý učí věřiti v nesmrtelnost duše, a na místo prý, aby zjedнала lidstvu nebe na zemi, že je odkazuje k blahobytu a blaženosti na nebi. Ano, rodák náš není také s těmi za jedno, kteří tvrdí, že by byla možná opravdivá mravnost bez náboženství, čili, že by člověk, nepokládající života po smrti, mohl býti vezdy a v každé okolnosti, i v dobách pokušení podle řádu a zásad mravnosti živ, neboť on takto se pronáší: *»V tom bůh milostivý povýšil jest člověka nad hovado, neb jest věčný i na těle i na duši . . . protož má ctnostně živ býti nad hovado, aby požíval věčnosti, protož spravedlivě zde sú nám položena bojovanie a po smrti odplacenie. Protož zde zachováváme božie prikázanie, abychom po smrti měli věčné radovanie, neb tím se dělíme od pohanův, jenž nepokládajiece budúcieho života, sú živi jako hovada, ale my ne tak vidúce podle řeči sv. Pavla, že všickni musíme ukázati se před stolicí súdu Kri-*

¹⁾ Hus. De Antichristo et ejus membrorum anatomia. Cap. 2.

²⁾ Tamtéž, kap. 2.

stova, aby každý vzal, jakož jest byl živ, dobře-li nebo zle «³⁾ V tom, že jest nemožna skutečná a opravdivá mravnost a šlechtnost myslí bez víry v Boha a v nesmrtnost duše, souzvukují s naším rodákem M. Janem Husem i nevěrci a bezbožci *konáním svým, když ne slovem*. Vždyť jest známa věc, že žádný bezbožec sobě nežádá, aby jeho dcery byly jemu ve smýšlení a v životě podobny; proto čítáme v denních listech, že bezbožci, kteří sice pronásledují křesťanské školy; zvláště řeholní, nedávají svých dcer na vychování do laických bezbožeckých škol, ale do škol řeholních.

Nemůže věru míti apologie vzácnějšího článku, že bez víry v Boha a v nesmrtnost duše není možna pravá, pevná a solidní mravnost, a ušlechtilé vychování a zvedení dětí, nežli nedůsledné konání zjevných atheistů. Nemůže také býti stkvělejší apologie křesťanských škol, nežli právě tak zjevně na jevo dávaná nedůvěra a tak pádné vysvědčení, *že opravdivá mravnost jest na základě zásad atheistických nemožna*.

Věřil tedy Hus, i že duše lidská jest nesmrtná, i že bude ihned po smrti soudem soukromým souzena, a na konci věků soudem veřejným,⁴⁾ zcela ve shodě s katolickou Církví.

Avšak on, přihlížeje k Viklifovi,⁵⁾ tvrdí, že jest *člověkem* netoliko *duše lidská a tělo v jedné přirozenosti spojené*, ale také *duše o sobě a tělo o sobě*, neboť přiléhaje ku textu sv. Pavla, II. Cor. 4, 16, dí: že sv. Pavel učí, že jest netoliko tělo člověkem, ale i duše, a to dokonalým.⁶⁾ Totéž opakuje Hus i ve svých latinských řečech.⁷⁾ Tak tvrditi ve smyslu vlastním nelze bez úrazu víry. Hus se také z devíce vyvětil tím, že přidal k svému učení, že sv. Pavel zval tělo lidské celým člověkem a i duši celým člověkem ve smyslu přeneseném. (Non enim tantum corpus et tantum animam perfectum hominem tradidit, sed utrique parti per synecdochen figuram synecdochen utramque partem hominis hominem appellavit.)

Avšak tvrzení, vzaté z Viklifova křivého výkladu slov sv. Augustina, že jest tělo lidské dokonalým člověkem, i duše lidská, stalo se při Husovi můstkem ke skutečnému anthropologickému bludu.

M. Jan Hus tvrdí totiž opět podle Viklífa, že se běře člověk také ve smyslu »osoba«, a dokládá, že *jest tělo lidské osobou*, a *duše osobou*, a konečně duše s tělem lidským v jednu přirozenost lidskou *spojená že jest osobou*. Avšak tak tvrditi nelze bez úrazu víry, neboť kdyby byly rozumy Viklifovy pravdivé, byly by v člověku vlastně tři osoby, jako by byli v něm tři člověkové, kdyby bylo ve vlastním smyslu tělo člověkem a duše člověkem, a spojení obou v jednu přirozenost lidskou když by opět bylo člověkem.

Anthropologická tato devíce vrhá své stíny do christologie, neboť jestliže by bylo pravdou, že každá částka přirozenosti lidské podstatná je člověkem a i spojení obou, bylo by také na pravdě, že Kristus přijav na se přirozenost lidskou, přijal tím na se tři lidské osoby, a tak by byly v Kristu Pánu osoby čtyři, jedna Božská

³⁾ Hus. Výklad Viery. Erben I. 39.

⁴⁾ Dcerka. Kap. 8. Erben III.

⁵⁾ De compositione hominis.

⁶⁾ De Antichristo et membrorum ejus anatomia. Cap. 2.

⁷⁾ Sermones Husii. Sermo 4. Historia et monumenta Joannis Hus. II., 90, 91.

a tři lidské; to však čelí naproti vyslovenému na sněmě Chalcedonském článku víry a naproti víře veškerého světa katolického.

Vyznával-li M. Jan Hus v Kristu Pánu Osobu jednu, a to Božskou, zavrhl tím již bludiště Viklifovo, aspoň nepřímo; ale nikoliv deviaci samu. Hus píše totiž: *Quarto accipitur homo pro persona, quae est quaelibet istarum trium rerum. Za čtvrté se béře člověk ve smyslu »osoba«, a osobou jest kterákoliv z těchto tří věcí, t. j. i tělo i duše, i složenina obou v jednu přirozenost lidskou.*

Na tomto základě pronáší se také Hus o Kristu Pánu člověku. Písmo prý dí, že ten člověk Kristus, který stvořil nebe i zemi, z Panny se narodil, s lidmi obcoval, trpěl a umřel, i pohřben jest a sestoupil do pekel a vstoupil na nebesa. Avšak on netrpěl podle Božství, aniž umřel podle duše, aniž byla duše jeho pochována, aniž sestoupil do pekel podle těla, aniž podle celotné přirozenosti lidské, alebrž poněvadž tatáž osoba jest toto všecko, podle některé věci učinil jedno a podle druhé ostatní, a proto prý dí sv. Pavel: »Znám takového člověka (zdali v těle nebo krom těla nevím, Bůh ví), že vtržen byl do ráje (II. Cor. 12, 3. 4). Hle tedy, vykládá Hus, sv. Pavel věděl, že je u vytržení, ale nevěděl, zdali by byl u vytržení v těle aneb krom těla, a z toho prý jde, že byl společný i tělu i duši. Tento názor prý, jak dokládá Hus, jest k porozumění Písmům velmi důležitý.⁸⁾

Celá tato argumentace jest přijata doslovně z Viklifa a chce po theologicku na základě Písem sv. dovésti, že jest i tělo člověkem, i duše člověkem, jakož jest tělo i duše ve spojení svém člověkem, a tak ovšem jest i tělo osobou, i duše osobou, a i tělo ve spojení s duší.

Každý soudný theolog pozná zajisté již na první pohled, že toto filosoficko-theologické rozumování jest skutečnou aberrací s cesty pravdivé, neboť tíhne logicky důsledně ke christologickým bludům.

II.

Jan Hus a učení jeho »de adoratione et contra adorationem imaginum« (o úctě obrazů a naproti této úctě).

S předešlou aberrací Husovou jest těsně spojen Husův blud, že náleží Kristu Pánu *úcta dvojí: jedna jemu jako Bohu příslušná, »cultus latriae«, druhá příslušná jeho člověčenství, kteráž prý jest vyšší nežli úcta svatým a světicím povinná, a tudíž »cultus hyperduliae« slove.*

Hus sobě dává v traktátě: »De adoratione et contra adorationem imaginum⁹⁾ otázku: Zdali by směl býti tvor ctěn službou Bohu povinnou, čili, jak se po theologicku říká: »cultu latriae«? A tu sobě namítá, že snad možno jest, aby mohlo býti tvorů klaněno, anož prý se uctívá člověčenství Páně. Avšak M. Jan Hus rozhoduje, že nikoliv.

⁸⁾ Tamtéž.

⁹⁾ Super III. Sent. Lomb. D. IX.

On totiž nejprve dí: že klanění, »adoratio«, jest jistý způsob úcty. Ono prý jest způsobu trojího. Úcta, kteráž slove po řecku »latría«, náleží pouze Bohu; úcta, která slove po řecku »dulia«, sluší tvorům; a úcta, kteráž jest vyšší, nežli *dulia* tvorům příslušná, a proto *hyperdulia* slove, náleží Kristu Pánu, kterýž jest podle dvojí své přirozenosti i Stvořitel i tvor.¹⁰⁾

Každý vzdělaný katolík, ale skutečně vzdělaný, a ještě více, každý soudný theolog znamená ihned těžké bludy, jichž se M. Jan Hus svým rozumováním ve stránce christologické dopouští, jda opět cestou Viklifovou, neboť jest blud zjevný, že by byl Kristus i Stvořitel i tvor, anť jest Kristus Pán Bůh-člověk v jedné, a to Božské Osobě, a ne ve dvou osobách.

Na této Viklifické aberraci stojí M. Jan Hus, přikládá Kristu Pánu dvojí poctu, čili dvoje klanění, jedno, které mu přísluší jako Bohu, a druhé, které náleží jemu jako člověku. Jako Bohu náleží prý jemu »latría« a jako člověku »hyperdulia«.

Jestliže jest však bludno tvrditi, že by Kristus Pán »in concreto«, to jest tak, jak jest, byl Stvořitelem a zároveň také tvorem: jest výslovně zavrženým bludem, tedy zjevným kacířstvím, tvrditi, že by Kristu Pánu náleželo dvojí klanění, neboli dvojí pocta, jedna Božská a druhá tak zvaná *hyperdulia*, neboť Kristus Pán jest jeden a týž v lidské a božské přirozenosti, jak učí sněm Chalcedonský z r. 451. slovy: »Sequentes sanctos patres . . . unum eundemque Christum Filium, Dominum unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata naturarum differentia propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturae, et in unam personam atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum atque divisum, sed unum eundemque Filium unigenitum Deum Verbum, dominum Jesum Christum. A sněm Konstantinopolský II. zavrhuje zřejmě, že by volno bylo říci: že náleží Krista Pána dvojí úctou uctívati, jako Boha zvláště a jako člověka zvláště, když takto uzavírá: »Si quis adorari in duabus naturis dicit Christum, ex quo *duae adorationes introducuntur*, semotim Deo Verbo, et semotim homini . . . talis anathema sit. Can. 9.

Jest nad míru divno, že Hus jako Mistr na vysokých školách Pražských a jako bakalář v theologii, o tomto jasně vyřčeném učení praničeho nevěděl, a tak nevěda, slepě krácel za Viklifem, maje jeho strašné christologické deviace za neomylné pravdy, kdežto tyto domněle neomylné pravdy nic jiného nebyly, než jen logické a nezbytné důsledky Viklifické filosofie, jížto užívá při rozumování svém o člancích christologických.

Ale, ač by byl Hus neznal výroků sněmů Chalcedonského a Konstantinopolského II., toho přece neznalý nebyl, že nevěříme ve dva Kristy, ale v jednoho toliko; vždyť takto hlásal na kazatelně lidu a také věděl, že je Kristus člověk přirozeným Synem Božím, a nikoliv pouze přijatým, jakž by byl mohl, stavě na těchto člancích víry, a to rozumně tvrditi, že dlužno ctíti Krista Pána uctíváním dvojím, latríí a *hyperdulíí*? Ale Jan Hus toho všeho pominul a v důvěře, kterouž svému vzoru Viklifovi věnoval, nekriticky sobě veda, přijímal zjevné a kacířské bludy za neomylnou pravdu.

¹⁰⁾ Historia et monumenta Joannis Hus. II., 512 seq.

A kdyby byl Jan Hus aspoň na tom byl přestal, že odvracel žákovstvo od víry katolické, bylo by poněkud snesitelné; ale on neostýchal se kázati Viklifickou moudrost i lidu obecnému, přednášeje blud o dvojí poctě, Kristu Pánu povinné. »Věz,« hlásá Hus, »že, ač Kristovo člověčenství má milováno býti, a má býti ctěno nad jiná stvoření; avšak mohl by člověk poblúdiť v milování božství a ve ctění, tak že by více přichýlil milování, žádost i ctění člověk k člověctví Kristovu neb k jinému stvoření více, nežli k božství; jakož učedníci byli sú nezřiezeně přichýleni k člověctví Kristovu, jakož to ukázal Petr, radě Kristovi, aby se nedal na utrpenie.«¹¹⁾

Když byl M. Jan Hus rozličné stupně klanění podle návodu Viklifova vyložil, přechází k *učení o úctě obrazům Svatých povinné* a praví především, že není dovoleno, ctíti obraz Spasitelův službou Bohu příslušnou, neboť ta náleží jedině Bohu, tak že by bylo modloslužbou, jak dí, klaněti se obrazu.

Já si k tomuto výkladu Husovu dovoluji pouze připojiti, že úcta obrazu Páně věnovaná směřuje ku svému prototypu, Pánu Ježíši, a tomu i Hus věřil a podle toho také znal, že úcta obrazům prokazovaná v Církvi jest pouze relativní, čili vztažná neboli náměštná.

Na to dává si Hus otázku: *Zdali by bylo dovoleno, uctívati obrazy Svatých*, a odpovídá: že se zdá, jakoby to bylo v Písmě Exod. 20. zakázáno, neboť ono prý zapovídá, obrazům se klaněti, neboť prý nedovoluje, ani jich dělati, tím méně tedy jim úctu prokazovati. Hus však nedává průchodu domněnce, že by bylo zakázáno ctíti obrazy Svatých, a uvádí naproti odpůrcům obyčej Církve na Východě a na Západě a praví zřejmě, jakož bylo již svrchu dotčeno, že úcta obrazům dávaná směřuje k svému prototypu, čili k osobě, jižto představuje. Při této příležitosti vzpomíná sobě Hus na sv. Tomáše Akvinského (In Sent. C. III. Dist. 4.), kterýž tvrdí, že se může o obraze dvojím způsobem mluvit, jednak pokud jest věcí, a pokud jest podobiznou. Prvým způsobem, učí sv. Tomáš, že mu nenáleží úcta, jako nepřisluší ona pouhému kamenu, druhým způsobem směřuje pocta naše a hnutí naše tak dobře k obrazu, jakož i k tomu, kdož se jím vypodobňuje, a tou příčinou náleží obrazu táž úcta jako jeho prototypu. »Imago potest duppliciter considerari, vel secundum quod est res quaedam, vel secundum quod est imago. Primo modo nullus honor sibi debetur, sic nec ligno nec lapidi. Secundo modo idem motus est in imagine, et imaginatum. Et ideo idem honor et unus debetur imagini et illi, cuius est imago.«

S důmyslným tímto výkladem andělského učitele není M. Jan Hus spokojen, namítaje, že jest latria službou Bohu jedině povinnou, obraz však, ač by představoval Boha-Krista, přece není bohem, a tak prý nesluší uctívati obraz Spasitelův úctou božskou. Nad to prý pravá úcta v duchu záleží, v zbožnosti a v lásce nade všecko, ale takováto úcta nesluší tvoru, ale jedině Bohu.

Hus však vyslovuje svoji nauku o úctě obrazům Svatých povinné takto: »Poněvadž býváme obrazem Spasitelovým vzbuzování k úctě Kristu Pánu povinné, díím v širším smyslu, že se klaníme obrazu jeho.« »Zdá se mi, že se neklaním obrazu Kristovu,« dí M. Jan Hus,

¹¹⁾ Postilla. Ned. IV. po veliké noci Erben. II. 183.

»jelikož jest znamením, aniž proto, že jest obrazem Kristovým, poněvadž jest jeho obrazem, a vzbuzuje mne, klaněti se Kristu.« »Videtur mihi, quod nec adoro imaginem Christi, quia signum, nec quia imago Christi est, sed adoro Christum coram imagine Christi, quia est imago Christi, et excitat me ad adorandum Christum.«

Jan Hus přidává, tím způsobem že sobě vykládá obyčej Církve, míti v úctě obrazy, a i také svrchu naznačený výklad sv. Tomáše Akvinského, ale že nechápe, že by bylo dobře řečeno, že se uctívá obraz Boží toutéž úctou jako Bůh.

Myslím, že každý soudný čtenář snadno uhodne, zdali M. Jan Hus lépe pojal učení starobylé Církve o úctě obrazům Svatých povinné aneb andělský učitel sv. Tomáš Aquinas.

Podle všeho však musí se říci, že Hus nezamítá povinné úcty obrazům Svatých, ano on zřejmě vyslovuje, že jest dovoleno před obrazem Kristovým, aneb i před obrazy Svatých klekati, modliti se, obětovati, svíce rozsvěcovati, ale to všecko se děje směrem k osobě, kterou obraz představuje.

Hus mluví o úctě obrazům Svatých povinné na mnohých místech, ale zhusta tak, že *úcty té náležitě nepodává, ale ji také svým způsobem podrývá*. »Sluší li se obrazům modliti?« táže se. »A zdá se, že nie, neb die buoh: Neučiníš sobě obrazu anebo podobenstvie . . . Nižádné věci neslušie se modliti, než Bohu . . . A tak vezmúce modliti se, jisté jest, že nemají se lidé obrazům modliti; neb obrazy sú věci udělané, jenž nerozumějí modlenie, aniž slyšie modlenie, neb nejsú živý. Protož bláznivý prieliš by byl človiek, který by modlil se řka: Ty milý bratře, odpust mi hříechy, neb pros za mě, a daj mi zčeštíe, jak modlíli se pohané a Židé mnozí.« ¹²⁾ »Ale die někto: Čemu tedy jsú obrazy? Odpoviem, že proto, aby na nich sprostní se učili, a tak vzpomínali na Boha a na svaté, k náboženstvie popuzeni, hotovi a zapáleni byli, a tak Bohu a svatým horlivěji slúžili . . . A tak věz, že obrazi nalezeni sú a uvedeni mezi křestany po stvrzení pravé víry, aby byli knihy a znamenie ku pamieti všem křestanom, aby právě modlíli se bohu a svatým.« ¹³⁾

»Ale ihned,« dokládá Hus, »i tu chopie se lidí poblúzenie, tak že co by jimi mohlo hnúti k myšlenie o nebeských věcech, to jim bude zapomenutie, neb když bude krásný obraz, neb malovanie, tehdy všechnu mysl obrátiv k té pěknosti, a té se obierajiece myslí a kocháním, chvále maléře, že krásně maloval neb vyřezal, a zapomenú, že Kristus ohavně potupen a ukrutně umučen, též i o jiných svatých. A někteří mužie, vidúce pěkné obrazy svatých panen, jež krásě maluje, než sú byly tělestně zposobený, mají zlá myšlenie a hnutie a vpadají v pokušenje. Avšak proto obrazi nemají zavržení býti, aneb by proto neměli býti, také by nemohl bůh skrze nie divův činiti.« ¹⁴⁾

Rozumování takovéhohodu druhu a jiné jemu podobné ¹⁵⁾ nebylo arci žádnou pobídkou, aby lid český sobě vážil umělých obrazů, jichž bylo do nesmírného počtu v nádherných chrámech našeho království, na plátně, na stěnách a na oknech figurálních; aniž vá-

¹²⁾ Výklad Desatera. Erben I., 69.

¹³⁾ Tamtéž. Erben I. 70, 71.

¹⁴⁾ L. c. Erben. I., kap. 71. a 72.

¹⁵⁾ Viz Dr. Ant. Lenz. Učení Jana Husi.

bilo ku zvláštní úctě umělých soch. Neboť, byla-li krása jejich příčinou, že povstávala nedobrá hnutí při pohledu na ně, zda nebyla na snadě otázka: Má-li se věc takto s umělými obrazy a sochami, proč je vystavovati ve chrámech, jež mají sloužiti ku cti a slávě Boží? Kdyby byl M. Jan Hus, maje sebe za vyslance Božího, k lidu českému mluvě, aspoň tomuto lidu ve své moudrosti naznačil, do jaké míry měly býti obrazy a sochy umělecky provedeny, aby nebyly úrazem ani mužům, ani pannám! Avšak toho neshledáváme ve spisech M. Jana Husi, ač by byl zajisté svatý zemi české takovýmto návodem velice se zavděčil.

Ale Hus, ač jinak nezavrhoval uctívání Svatých, přece té úctě jako Viklifista základy podkopával. Jeho vzor, Jan Viklif, soptil (nemohu věru jiného slova užiti) hrozným hněvem naproti kanonisování Svatých. On tvrdí zřejmě, že prý jest kanonisování rouháním, jelikož nemá kurie o svatosti jejich zjevení od Boha. Svědkové prý vydávají svědectví o svatosti kanonisovaného na zmar, jelikož prý mohl býti až do smrti pokrytcem, a zázraky jím činěné aneb po smrti konané mohou prý býti přeludy satanášovými.¹⁶⁾ Na takovém základě zavrhoval Viklif a mohl také zavrhnouti všecku úctu svatým povinnou, a on tak také činí způsobem příkrým a fanatickým, pravě, že zhloupělý lid ctí zhusta kanonisovaného ďábla, jakoby byl svatý.¹⁷⁾ Měl tedy náš rodák, jak viděti lze, pořádného vůdce stran článku víry o úctě Svatým povinné. Podle toho zní také jeho vyznání víry o kanonisaci. On dí takto: »Co platno jest kterému Svatému, aby pro peníze papež ho potvrdil, a móż býti, že z falešného domněnie, z ďáblova zklamánia.«¹⁸⁾

Na takovémto základě mohl Jan Hus zcela pohodlně odmítnouti netoliko úctu obrazů Svatých, ale také zavrhnouti veškero uctívání Svatých.

Odtud chválí také Petr Chelčický M. Jana Husa, že uctívání Svatých a úctu obrazů porouchal, ač jinak sem tam Husovi rozhodně odporuje.

III.

Deviace Husovy stran papežovy moci, udělovati odpustků.

Ve svém spise: »*Učení Jana Husi a jeho odsouzení na sněmu Kostnickém*« podal jsem na straně 155. seq. důkaz, že Jan Hus zavrhoval netoliko ty odpustky, kteréž byly udělovány kajicníkům po odpuštěné vině hříchů a odpuštění věčných trestů za podmínkou peněžných podpor k účelům papežovým, a zlořády, jež se zde onde s udělováním odpustků páchaly; ale že také *vůbec odpustky zamítal*, nechtěje, aby měla Církev a zejména papež té moci, odpustků udělovati.

Vždyť jest odpor tento Husův naproti odpustkům nezbytným důsledkem Viklifického bludu jeho, že není v Církvi svatovlády z pravomoci (hierarchia jurisdictionis), a že kněží Církve nemají moci,

¹⁶⁾ Trialogus. III. 30.

¹⁷⁾ Tamtéž.

¹⁸⁾ Erben. II., 183. 184.

odpouštěti hříchů v pravdě, ale jenom ohlašovati, že jsou hříchové kajcníků od Boha odpuštění. Jde také odpor Husův naproti odpustkům z odporu jeho, že by měli kněží moc, ukládati kajcníkům pokání. Z bludů tedy od Viklifa přijatých vychází nový blud Husův, že Církev nemá moci, odpustků udělovati.

Přes to přese všechno tvrdí M. Hus ve svém dopise papeži Janu XXIII.,¹⁹⁾ že prý nikdy neučil, že by odpustky něčím nebyly, a že žaloby jeho nepřátel nemají pravdivého základu. Mnoho-li by pravdy bylo v tomto ujišťování Husově, dává on sám doklady ve svých četných traktátech, jako v traktátě: *Adversus indulgentias papales*, ve spise: *Adversus scripta octo doctorum*, v díle svém: *De Antichristo et membrorum ejus Anatomia*, a také ve spisech svých českých, neboť měl Hus obyčej, své Viklifické spory a bludy hlásati i lidu, zajisté ne ve prospěch svatého pokoje, ale aby učinil své vlastní theologické spory záležitostí všeho svatého lidu českého a mohl pak hlásati, že záležitost sporu jeho jest věcí celého národa českého, a že odsuzováním podvratných, anarchických a nerozumných zásad Viklifických se potupuje národ český. A tak právě učinil se svými zásadami o odpustcích.

Hus praví nejprve, jakož na jevo vychází z jeho spisu: *Adversus scripta octo doctorum*, že se zastavatelé odpustků marně dovolávají slov sv. Pavla (II. Kor. 2, 10.), jakoby v nich byl uložen základ o moci, odpustků udělovati, neboť prý nemluví apoštol o odpustcích ve smyslu Římské Církve, alebrž o bezpráví, ježto prý se stalo jemu samému, kteréžto bezpráví on prý odpouští, a připojuje napomínání, aby prý i Korintští podle něho jdouce, také odpouštěli vinníkům svým; a přidává, jakoby byl jeho výklad neomylný, sarkastickou otázku: Měli snad Korintští také moc, udělovati odpustků a absolvovati a culpa et poena (od viny a trestu) ve smyslu moderních praelatů? »Numquid Corinthii singuli ad sensum modernorum praelatorum donaverunt remissionem a poena et culpa et indulgentias tales distribuerunt?«

Lépe by prý bylo biskupům a praelatům a papeži, aby odpouštěli, čím se lidé proti nim provinili, nežli odpouštěti viny, spáchané proti Bohu, neboť prý má papež a mají biskupové a praelati všechnu příčinu, aby žádali Boha za odpuštění. Vždyť pak, jak dí Hus, jest k odpuštění hříchů potřebna moc nekonečná, a ta přísluší pouze a jedině Bohu.²⁰⁾

K tomuto příkladnému výkladu Písma sv. musíme především doložiti, že není z Husovy hlavy, ale pouze přijatá moudrost z Anglosasíka Jana Viklifa, kterýmžto výkladem dal on na jevo, jak umí s Písmem zápoliti, a jak byl Bohem samým uzpůsoben k reformačnímu dílu v Anglii. Kdyby byl bakalář theologie Jan Hus aspoň nahlédl do Písma, a nepřijímal tak slepě výklad Viklifův za neomylnou pravdu, byl by byl shledal, že sv. apoštol dí, že odpouští provinilci v osobě Kristově, a výraz tento má zajisté zcela jiný význam, než jak se líbilo vykládati Janu Viklifovi, neboť sv. Pavel odpouští dotčenému provinilci, jakoby Kristus osobně odpouštěl jemu, to jest sv. Pavel odpouští hříšníkovi Korintskému zbývalé tresty *autoritou*

¹⁹⁾ Palacký. Docum. Str. 18 seq.

²⁰⁾ Hus. *Adversus scripta octo doctorum*. Cap. 9.

Páně. Jestliže však odpouštěl sv. apoštol zbylý trest autoritou Páně, byl zajisté trest Korintanovi Jeho autoritou uložen, a také in foro Dei platný, a proto mělo také odpuštění trestu svoji platnost před Bohem, čili in foro Dei.

Když Hus odmítl, že by mohl papež udělití odpustků a »poena et culpa«, vykládá zase podle Viklifa, dopouštěje se těchže bludů, jako jeho vzor, šířeji rozličný způsob odpouštění hříchů. Bůh prý, jak Hus podle Viklifa učí, odpouští hříchy svémocně (authentic), Kristus Pán podsvémocně (subauthentic) a kněz služebně (ministerialiter), a to službou způsobilého přísluhovatele, jako: křtem a jinými svátostmi, kázáním slova Božího, modlitbou a příkladným životem.

Toto podivné roztřídění moci směřující k odpuštění hříchů z Viklifa vzaté vymáhalo zajisté na Husovi, aby podal o něm vědecky-theologického a důkladného odůvodnění. Avšak Hus takového výkladu nepodal, pravě toliko, že má Kristus Pán moc podsvémocnou proto, poněvadž jest člověčenství jeho v jedné osobě spojeno; avšak ten pravý důvod nepřiměřeného rozdělení tohoto je christologický blud Viklifův, podle kterého jest člověčenství již samo osobou, tedy jeho k Nestorianismu se blížíci blud, neboť jenom na tom základě lze říci, že neměl Kristus Pán svémocné moci odpouštětí hříchy, ale jenom podsvémocnou, a jenom na tom základě mohl Hus tvrditi, že Kristova moc, odpouštětí hříchy, není jemu vlastní, ale jemu od Božství půjčena.²¹⁾

Má tedy Bůh podle Husa jediný moc svémocnou, odpouštětí hříchy, a Kristus podsvémocnou, a nikdo jiný. Kněží odpouštějí služebně, t. j. oni prohlašují, že kajicníkům odpouští Bůh.

Na takovém základě stojí tvrdí Hus, že jest křivo, věřiti: že by měl papež moc hříchy odpouštětí, při čemž mate moc, hříchy odpouštětí, s mocí odpustků udělovati. On prý papež nemůže udělití odpuštění všech hříchů, on nemůže odpustiti hříchů všem lidem i zatracencům. Písmo prý zřejmě dí, že se hříchové naproti Duchu svatému neodpouštějí, anť stojí psáno: »Jestli hřích k smrti, ne za ten, pravím, aby se kdo modlil.« I. J. 5, 16.

Jediný Bůh, přidává Hus, jest universální Pán všeho a rozdatel darův a zásluh svých, a dává je sám bezprostředně a nikoliv papež. Papeži není také známa tíže hříchů, aniž dovede on hřích smrtelný rozeznati od všedního, aniž zná řád Boží stran hříchů anebo odplaty.

Naproti odpustkům lze prý mnoho namítati. Předně prý dává papež odpustky »a poena et culpa« čili odpouští jimi trest i vinu.

Avšak mezi těmi, odpustky podělenými, mohou býti také, jak dí Hus, předzvědění, a těm prý Bůh nedává odpuštění. Hus přivlastňuje sobě zde z Viklifa blud, že Bůh nedává předzvěděným odpuštění, nic nevěda: že sobě Viklif v tomto článku odporuje, jednak tvrdě, že může býti předzvěděný v milosti podle přítomné spravedlnosti, a zase tvrdě, že se předzvěděnému nikdy neodpouští dědičný hřích, a že Bůh odpouští všechny hříchy najednou a nikoliv částečně, a tak že by vlastně předzvěděný, jemuž prý Bůh neodpouští dědičného hřichu, nikdy do stavu milosti přenesen býti nemohl. A jako jest zde Mistr Jan Viklif proti reformátorovi Viklifovi, podobně jest zde i Hus proti Husovi. Neboť na jakém základě mohl Hus

²¹⁾ Postilla. Neděle I. po Velikonoci. Erben II., 161.

tvrditi, že papež nemůže všech hříchů všem, kdož se kají, odpustiti, jelikož se předzvěděným podle něho neodpouštějí, anť učí zřejmě: že předzvědění mohou býti v milosti podle přítomné spravedlnosti? Či možno býti spravedlivým a zároveň se všech stran hříšníkem? Rozpadá se tedy důvod Husův Viklifický v niveč. Marně tudíž ujišťuje Hus, že papež nemůže proto uděliti odpustků, poněvadž neví o nikom, zdali by byl z počtu vyvolených, anebo z počtu předzvěděných, a jeho závěrek, že by tou příčinou byly odpustky věcí vylhanou, jest zajisté neoprávněný.

Podobně jest mělký Husův důkaz naproti odpustkům, jenž směřuje k tomu, že prý papež nemá moci, udělovati odpustků, jelikož nemůže nikomu dáti jistoty, že bude míti skutečně ty odpustky buď že před smrtí nebo po smrti. Mělký jest tento důkaz velice, a bakalář Hus mohl snadno mělkost jeho poznati, kdyby byl poněkud svoji vlastní náuku uvážil. Neboť on tvrdí podle bludu Viklifova, že kněz prohlašuje pouze, že jest kajicníkovi od Boha odpuštěno, ale jakž by mohlo toto Viklifické učení obstáti na základě učení Husova, že není nikdo jistý jistotou víry, která neklame, zdali by byl ve stavu milosti čili nic. Podobně neví také papež, zdali ten onen věřící, jemuž se udělují odpustky, jest také přizpůsoben k tomu, aby užitků jejich účasten byl, anť neví najisto, zdali náležitě litoval, zdali měl a má pevnou vůli nehřešiti a předsevzetí pevné, za hříchy dosti učiniti. Ale když jest tomu takto, jakž mohl Hus tvrditi, že kněz sice neodpouští hříchů, ale že ohlašuje, že kajicníkovi jsou hříchy odpuštěny? Či věděli husitští kněží najisto, že jejich kajicníkům Bůh odpustil, poněvadž byli přizpůsobeni?

Jan Hus přitěžuje naproti odpustkům a naproti moci papežově, jich udělovati, také tu okolnost, že by tou měrou bylo do jeho moci položeno, vyvrátiti anebo vyprázdniti očištec, neboť on prý si přikládá moc, každému v poslední hodině, dáti odpuštění hříchu všelikého a trestu, a tak by prý nikdo nesestoupil do očištee. Tak by prý byly marny všechny mše za mrtvé i jiné přímlyvy. Tou příčinou prý musí (katolíci) buď připustiti marnost těchto přímlyv, anebo vyznati, že odpustky nemají základu.

Hus však přehléd, že katoličtí theologové v takovémto dilemmatě nejsou postaveni, neboť těch, kdož jsou dostatečně přizpůsobeni k dosažení plnomocných odpustků v životě anebo v poslední hodině, jest poskrovnu. A kdyby bakalář Jan Hus jen poněkud byl rozjímal náuku theologů stran této okolnosti, byl by této nemotorné námitky naproti odpustkům byl nepostavil. Nerozumná důvěra jeho ve Viklifa ho zaslepila.

Z toho, což bylo předesláno, je patrné, že Hus zamítal podle Mistra Jana Viklifa odpustky vůbec a ne toliko, že se dávaly za podmínkou almužen k účelům papežovým; a proto jest jeho omluva, že nikdy neučil, že by odpustky papežem udělené nic neprospívaly, neupřímná a nepravdivá, ale to jest pravdou, že je zavrhoval naprosto, a to rozhodně jako vynálezek satanášův, neboť on zřejmě píše: *Ille excogitata et arte sathanae deducta indulgentiarum distributio potest signari per Pulmonem Antichristi.*²²⁾

²²⁾ De Antichristo et membrorum ejus Anatomia. Cap. 17. in fine.

A nyní se táži těch dobrotivých pánů vědátorů, kteří můj spis: »*Jest pravdou nepochybnou, že umíral M. Jan Hus za své přesvědčení a že jest mučéníkem za pravdu*«, na způsob neslýchaný potupili, jak by as srovnali svrchu položenou větu Husovu s odpovědí jeho na článek 19. in processu Causae? ²³⁾ V článku tomto čteme následující žalobu na Husa: »*quod indulgentiae papae seu episcoporum concessae nihil prosunt*«, »*že odpustky papežem nebo biskupy udělené nic neprospívají*«. Hus odpovídá málo dní před svojí smrtí: »*Non est verum*«, *Není pravda!* Tak suše odpovídá Hus, maje před sebou smrt, a ví, že s touto lží, ač neodvolá-li, odejde na onen svět. Nuže, vy pánové, kteří moji počtivou snahu po pravdě stran Husa a učení jeho hůře napadáte, než bych se byl nadál od kteréhokoliv sektáře, odpovězte podle svědomí svého starému knězi katolickému, jehož neslýchaně tupíte a jemu spíláte, mluví Hus pravdu? Mluvil jako člověk z přesvědčení? Mluvil jako mučéník za pravdu Boží? Musíte vyznati, je-li ve vás jen trochu svědomitosti, že Hus mluvil, jak se na muže Božího a na reformátora — byť i jen samozvaného — neslušelo. Naši svatí mučéníci, a zejména naši sv. patronové, jež velmi mnozí z vašeho kruhu na svoji vlastní nesmazatelnou hanbu potupili, tak nečinili. Oni, jakož nám církevní letopisové vypravují, před tyrany slavně vyznali víru, ku které se přiznávali; ale M. Jan Hus zapíral učení svého, zejména jak učil podle cizáka Viklifa o odpustcích. *Kde zůstalo medle jeho přesvědčení a kde jest tak zvané mučénictví jeho?* A vy mně spíláte za to, že jsem konečně na sklonku XIX. věku plí nadlidskou ukázal, že jste stran učení Husova a jeho osoby na omylu? Bůh vás sud!

Ale nesmím zapomenouti, že se částečně přiznal Hus, že totiž zavrhoval u příležitosti bully křížácké odpustky za peníze dávané »*Pecuniarias autem indulgentias cum taxa et erectionem crucis factam contra christianos reprobavi*«.

Musím zde přičiniti, že není historicky správně, co tuto M. Jan Hus odpovídá, neboť on sám píše: že kazatelé odpustkoví napomínají lid, aby se kál a zpověď lítostivě vykonal, a nikde nedí, že kazatelé dotčení hlásají, že by nebylo třeba za hříchy dostiučiniti; a to jest právě podmínkou hlavní, aby kajcník byl způsobilý k dosažení odpustků; peněžný příspěvek na obranu papeže naproti králi neapolskému byl podmínkou druhotní, kteráž se nemajetným neukládala. Za pouhé peníze se odpustky nedávaly a také dávati nemohly. To jest stav věcí. Žádný však věrný katolík nehájí zlořádů při tom se sběhlých.

Hus tedy se přiznává, že odpustky peněžné zavrhoval, ale on neřekl, jak se při tom choval a jak na kazatelně proti nim bouřil. Slyšme jenom: On káže: »*I mohl by někto, zpoviedaje se knězi říci: Milý kněže! ty penieze já tobě dám, prosím, zajišť mi také, abych iich darmo nedal. A on die, máš papežovy listy na to. A on by řekl: Rád by miel jistějšie, bych miel Kristův list na to, neb dva rukojmě aspoň: Petra a Pavla, jenž sta v tom úradě, a nikdy takých listov a odpustkov nedávala. A jistě, že se knězi nedostane ujistěnie, jakž nevie sám o sobie, do nebes-li či do pekla pójde; a papež také tak málo vie, jako i sedlák, bude-li sám spasen čili nebude, jedné ač by*

²³⁾ Docum. Palacký. Str. 231.

*mu ráčil zjeviti, jakož i sedláku, kterémuž ráčí, jakož jest apoštolóm a jiným svatým vyjevil.*²⁴⁾ Ale to jest ještě mírný způsob, jak Mistr Jan Hus naproti odpustkům řádl, tak že v Praze povstalo jitření naproti duchovenstvu, jehož autoritu Mistr Jan Hus *nesvědomitými* filipikami svými podvrátil, a že byli kazatelé odpustkoví v chrámech ohrožováni a z řeči vytrhováni. V této bouři po kostelích, kterou Hus vyvolal, byli tři mladíci zatčeni a na staroměstskou radnici odvedeni, aby tam pykali trestem smrti, jímžto bylo rušitelům míru pohroženo. A co učinil Betlémský kazatel Hus? Táhl v průvodu 2000 žákův rozeštvaných k radnici a žádal, aby bylo života těch mladíků šetřeno, a vyznal, že je sám tím vinen, čeho se ti jinoši dopustili. Vyznal tedy Hus zde bez obalu a snad také kajicně, že *on vyvolal ty bouře*, jimiž tehdaž zmítána byla Praha.

Ale týž Hus, kterýž se v Praze takto vyznává, nechce ani v posledním okamžiku připustiti, že by byl hlásal bludy Viklifické a že vyvolal v městě bouře, vraždy, loupení a svatokrádeže.²⁵⁾

I ptám se zde opětne: *Jednají takto lidé, já nedím svatí, kteří byli o šlechetnosti svého konání přesvědčeni? Chtěli snad se svatí mučéníci způsobem takovým od smrti vysvoboditi? Já dím, že nikoliv!*

Jakého tedy zločinu jsem se dopustil já, když jsem svojí knihou dokázal, že není pravdou *nepochybnou*, že umíral Hus za své přesvědčení a že jest mučéníkem za pravdu Boží?

Dokázali snad protivníci moji, že jsem M. Janu Husovi ukřivdil? I toto! Jeden z nich odsoudil můj spis jako velkomocný kádi šmahem, bez udání důvodů jako nanicovatý a naprosto šeredný, a umýval sobě jako Pilát při svém moudrém nálezu způsobem symbolicky významným své špinavé ruce. Novomodní tento Pilát dal bezděky na jevo, na jak spravedlivých základech stojí jeho Šalomounský nález. Druhý tvrdil, že píši beze vší rozvahy, a tento odpůrce můj od té chvíle, kdež jsem začal podle pravdy líčiti sedláka Petra Chelčického, taktéž nepodal žádného důvodu svého velitelského rozsudku, jakoby výrok universitního profesora, byl neomylným článkem víry, a jakoby jemu volno bylo moji pověst a čest spisovatelskou hyzditi beze všeho a úhrnkem odsuzovati.

Nevědí tito učení mužové,* že takovéto úhrnkové odsuzování zavrhl jejich modla M. Jan Hus? Či snad chtěli svým nechvalným konáním a przněním mé cti zacpati mi ústa, abych ustal, brániti autoritu Církve Boží, kteráž Husa jako kacíře odsoudila, a brániti katolíky, kteří se rozsudku sněmu Kostnického podrobili? Domnívají se snad, že já uteku jako zbabělec před neurvalým a nevědeckým způsobem, jakým mne napadají? Já držím zásady Církve své a křesťanského náboženství, a ty jsou dosti pevné, aby obstály naproti novověkým pokrokářům.

Avšak já nechci nikterak se domnívati, že ty neurvalé a nespravedlivé odsudky mých svědomitých a pracných spisů vycházejí ze zlé vůle mých protivníků, ale chci věriti, že mají svůj původ v neznalosti; že neznají do hloubky spisů Husových, že nemají odborné znalosti theologické vědy, a právě tato jejich nevědomost že jest původkyní nespravedlivého a neurvalého konání naproti mým

²⁴⁾ Postilla. V úterý po veliké noci. Erben II., 152 seq.

²⁵⁾ Documenta. Palacký. Str. 230.

spisům a mé osobě. M. Jan Hus hlásá ve své třetí synodální řeči nejen před praelaty, ale i před pokrokářskými Mistry²⁶⁾ a před pokrokářským žakovstvem zřejmě, že *jest nevědomost začátkem nespravedlnosti, ale také její dokonatelkou*. Moderní páni Mistři taktéž se zhusta vyznamenávají nemalou nevědomostí stran věcí Husových a stran theologických náuk, bez čehož jest naprosto nemožno jich jak náleží posouditi. Oni netuší, ač jsou liberalisty od kosti a pokrokáři, že hledí na Husa s hlediště husitských aristokratů a obecného lidu z věku XV. a v tom jsou zajisté reakcionáři, ovšem bezděky. Oni až po tento den věří, že byl Hus na sněmě Kostnickém nespravedlivě odsouzen, a že na něm byla spáchána justiční vražda; oni až po tento den věří, že byl Hus odsouzen na základě křivopřísežných svědků, svých to nepřátel; oni až po tento den věří, že Jan Hus horlil pouze za nápravu v Církvi, a že nebylo v něm dogmatických bludů! S takovými vědátory jest nad míru těžko zápolit, nyní jsou, při zastaralém předsudku jejich, vědecké rozpravy s nimi nadobro nemožny.

Já vzpomínám při tom na tvrzení pana prof. dokt. Golla, že Chelčický čelil *jenom* k nápravě, a že se *dogmat církevních pranic nedotýkal* (!!) Vytknul jsem p. profesorovi zcela tuto historickou nepravdu, a za to jsem uvalil na sebe jeho hněv.²⁷⁾

Při tomto stavu věcí musím se dalšímu spílání a dalšímu tupení pokrokářskému podrobiti, jen že si v duchu myslím, že takovéto posuzování spisů mých není ani šlechetné, ani poctivé, že je mužů vědy naprosto nehodné. Já však mám pevné přesvědčení, že musí zvítěziti pravda o Husovi, o jeho osobě i o učení jeho. Vždyť to není pouze záležitostí mou, ale také věcí celého našeho milého katolického národa českého, jež by pseudohusité rádi strhli do náboženských sporů, jako se dělo za dob nešťastného kněze Jana Husi. *Humbag a veřejné šálení lidu našeho s osobou kněze Jana Husi musí přestati.*

IV.

Deviace Husovy stran chudoby kněžím od Krista Pána domněle přikázané.

M. Jan Hus nebyl odpůrcem práva majetkového o sobě, ale podrýval je rigoristickým učením z Viklifa vzatým, že milost posvěcující jest principem, z něhož vychází právo na panování a na majetek, a všechny nároky na držení darů Páně ať již řádu přirozeného nebo nadpřirozeného.

Na tomto základě vyučoval Hus jda za Viklifem, že ztrácí majetník pro hřích smrtelný právo na majetek svůj.

²⁶⁾ Jmenuji Mistry ty pokrokáři, neboť naši pokrokářští učenci hlásají, že husitismus znamená pokrok, ale husitismus znamená v pravdě tolik, jako cizácký germánský viklifismus, a nikoliv pokrok, ale krok v zadu, neboť blud není pokrok

²⁷⁾ Pan dr. Goll jest hrozně nedůtklivý, když se mu nějaká vada v jeho diktátech vytkne; ale sám odsuzuje beze vší příčiny celé spisy, poněvadž utkvělému jeho mínění odporují. V r. 1893. bylo v »Čechu« č. 160. na jeho ctěnou osobu poukázáno s dokladem, aby jeho traktáty v Č. Č. M. byly prozkoumány a jeho spravedlnost ku katolické víře. Snad se tak stane.

A jestliže tato zásada měla podle Husa všeobecnou platnost, tím spíše doléhala na kněžstvo a na kněze jednotlivce, pokud byli ve stavu smrtelného hříchu. Neboť všichni lidé jsou vůbec povoláni, aby žili podle Zákona Božího, tím spíše jest tedy povinností kněžstva, aby svatě živo bylo.

Přijav M. Jan Hus zásadu tuto z Viklifa, hájil jí také obranou XVI. článku ze 45 Viklifových vět. »Domini temporales ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab ecclesiasticis habitualiter delinquentibus.« *»Páni světší mohou podle vůle své odejmouti duchovním ve hříšném stavu trvajícím zboží časné.«*

Avšak Hus šel v ochuzování svých bratří duchovních ještě dále, a to opět podle Viklifa. Anglosaský tento vzor Husův dí totiž, že jest duchovenstvu zákonem Páně přikázána chudoba, a to tak přísně, že jsou podle Písma všichni ti kacíři, kdož nadace a zboží církevní vůbec přijímají, nebo přijaté urputně drží, a konec prý všech těch, kdož se nekají z tohoto kacířství, bude prý neomylně věčné zatracení. »Manifestum videtur,« dí Viklif, »quod clerus, qui tam pertinaciter obviat legi Dei, est hareticus maledictus« ²⁸⁾ Neboť kdežto prý zapovídá věčný Bůh duchovenstvu, míti državy, ustanovuje sobě papež se svým duchovenstvem podle hloupého dopuštění císařova, aby mohli míti duchovní državy na věčné časy.

Že však Bůh zakazuje duchovenstvu, míti časné zboží, o tom prý čteme ve Starém Zákoně i v Novém. Ve Starém Zákoně neměli míti držav ani levité, ani kněží podle Deut. 18, 1. 2. O starozákonních levitech a kněžích čteme prý u proroka Ezechiele 44, 28. »*Nebudou pak míti dědictví, já jsem dědictví jejich, a vladařství nebude jim v Israeli, nebo já jsem vladařství jejich.*« Podobně prý zakazuje Nový Zákon duchovenstvu, míti panování, nebo držeti časné zboží. Tam prý čteme slova Páně: »*Víte, že knížata národů panují nad nimi, a kteří větší jsou, provozují moci nad nimi. Ne tak bude mezi vámi; ale kdožkoli by chtěl býti mezi vámi větším, budiž služebník váš, jakož Syn člověka nepřišel, aby mu bylo slouženo, nýbrž aby sloužil, i aby dal život svůj na vykoupení za mnohé.* (Mat. 20, 25 seq.) Papež prý a praelati se neřídí podle tohoto rozkazu, hledíce sobě získati důstojenství a přednosti, a proto prý jsou všickni kacířové zjevní, a netoliko oni, ale všichni velmožové, kteří s touto nešlechetností duchovenstva souzvukují, jsou úhlavními nepřátely Ježíše Krista.²⁹⁾

Všechn život Páně hlásá chudobu, jak dí Viklif. Bylť v chlévě narozen a zemřel na kříži, tak že byl chudým po všechn čas svého života. A tak prý jest jisto, že všichni duchovní, již mají državy, víru zradili a i také žebraví mniši, poněvadž žebrají.

A poněvadž tehdejší dobou mělo duchovenstvo u veliké části dotaci a pozemské zboží, činí Viklif, jako ex cathedra, nález, že jest papež a všechna sekta jeho, t. j. duchovenstvo jeho veškero, zjevným a zatvrzelým kacířem, poněvadž Písmu odporuje, kteréž zapovídá kněžím, míti državy. »*Et hic videtur fidelibus, si auderent depromere, quod papa et tota secta ejus dotata temporalibus dominio sit hareticus induratus, quia scripturae, quae non potest solvi, pertinaciter est contrarius.*« ³⁰⁾

²⁸⁾ Dialogus. Cap. 3.

²⁹⁾ Tamtéž. Kap. 6.

³⁰⁾ Tamtéž. Kap. 7.

Podle svého anglosaského vzoru zařídil také M. Jan Hus své rozumy o chudobě duchovenstvu přikázané prý Zákonem Božím.

On především dává králům a velmožům volnost zabírat duchovenské zboží, pakli by trvali duchovní ve stavu smrtelného hříchu, a tato výsada králům a velmožům Husem uštědřená jest vyslovena v obraně věty XVI. Jana Viklifa, kterou Hus na se vzal.

Ale Hus tvrdí netoliko, že mohou králové a velmožové zabrat zboží církevní, když by držitelé jeho byli ve stavu hříchu smrtelného, ale také, když by vůbec takovéto zabránění bylo potřebno. A ta potřeba by prý nastala, jestliže by se zboží duchovenské tou měrou rozmnožilo, že by vadilo kněžím vykonávati jejich úřad, a toho prý sluší zvláště dbáti v Čechách, a proto prý nelze přiznati duchovenstvu vrchní majetnictví nad církevním zbožím, poněvadž by prý ono, držíc čtvrtý anebo snad třetí díl celého království, državou touto nezávisle vládlo.³¹⁾

Mohou tedy, jak Hus tvrdí, králové a velmožové v různých případech zboží mrtvé ruky zabaviti, buď že by kněží svatokupčili, kacířství, smilství, cizoložství, nebo jiných hříchů smrtelných se dopouštěli, nebo že by se velezrady dočinili, nebo se jejich statky příliš rozmnožily.³²⁾

Avšak M. Jan Hus dává netoliko v případech nadzmněných králům a knížatům a velmožům tohoto světa v plen, alebrž jda za Viklifem tvrdí, že jest duchovenstvo zavázáno k evangelické chudobě. *»Ktož se sľibem zavíže, dí Hus, ku kněžstvu, také se zavíže i k těm věcem, jenž k tomu úřadu slušejí: a že kázání, nesmilnosť, mše slúženie a dobrovolná chodoba, slušejí vŕecky ty věci na kněžstvo, protož také k těm se zasľubuje, ač toho v úmysle nemá.«*³³⁾

A opět dí Hus: *»Vždy stojí pravda chudého Krista (že kněží nemají panovati po světsku), jenž nechťev panovati, řekl jest ku učedlníkóm svým: Králové svěťští, tiť panují, ale vy ne také... Čertoví páni! Kdeť sú od Krista k světskému panování povoláni? Snad onde: Chceš li býti dokonalý, jdi a prodaj vŕecky věci, které máš, daj chudým a pod po mne.«*³⁴⁾

Ze slov těchto jest patrno, že Jan Hus chtěl míti, aby žilo kněžstvo v plné chudobě, nebo jak říkáme, v evangelické chudobě, a že tedy i v tom jde za Viklifem a pak v příkladné svornosti s tímž Viklifem za Leonisty čili za Valdenskými se odvrátil od starobylé Církve, kteráž sice velela a velí, aby duchovenstvo užívalo zboží svého podle zásad křesťanských, aby se totiž nikdo z duchovních nepovažoval za absolutního pána svého zboží a praebend svých, ale aby pamatoval na nemajetné spolubližní své, neboť, je-li přikázáno všem křesťanům vůbec z hojného zboží hojných almužen udělovati, tím přísněji zní rozkaz ten k duchovním.

Avšak starobylá Církev nikdy nezakazovala kněžím, ani v nejstarších dobách, zboží nabývati podle řádu a spravedlnosti a je také držeti.

Srovnejme nyní toto zjevné učení M. Jana Husi s poslední odpovědí, kterou dal dne 18. června 1415, tedy v okamžení velice

³¹⁾ Hus de ablatione temporalium a clericis. Determinatio Joannis Hus.

³²⁾ Viz Dr. Ant. Lenz. Učení Jana Husi. 205 seq.

³³⁾ Výklad Desatera. Erben I., 267.

³⁴⁾ Postilla. Erben II., 81.

rozhodném, na obžalobný 29. článek v processu, v němž jest, obsaženo jakoby byl Hus učil, že velmožové mohou zabráti duchovním časné zboží: Hus totiž odpověděl, čili napsal odpověď krátkou: »*Non est verum, Není pravda.*« Avšak, že podle své nauky, že jsou duchovní zavázáni k evangelické chudobě, nesprávně odpověděl, leží tuším na bíledni. Domnívám se tedy, že Hus zde opět zapřel učení svého, a že se nechoval tak, jak se slušelo na muže Božího, o němž jeho pověreční ctitelé tvrdí, že umřel za své přesvědčení a za pravdu Boží!

V.

Deviace Husovy stran tajemství Trojice Nejsvětější.

Víru svoji v Boha trojjediného dává Hus nejednou na jevo, tak že není nižádné pochybnosti, že byl ve stránce této plně sjednán s katolickou věrou.

Avšak on se lišil od obecné víry ve směru dvojím: Předně tvrdil, jda za Viklifem, že by bylo lze dokázati *z pouhého rozumu Trojici Nejsvětější*. Viklif svého času učil, že lze poznati a dokázati Trojici sv. světlem pouhého rozumu, a na důkaz tohoto svého rčení uvádí, že filosof Plato znal Trojici Boží, a rozdíl prý mezi poznáním tohoto tajemství světlem víry a světlem rozumu jest prý pouze ten, že poznávání světlem rozumu nemá prý do sebe zásluhy, kdežto poznávání světlem víry jest záslužné. A poněvadž jest, jak Viklif soudí, Trojice Nejsvětější světlem rozumu poznatelná, jme se ihned tímto rozumovým světlem dokazovati, že je Bůh v Trojici jeden. Dá prý se ukázati, že jest Bůh čirý kon, nekonečně poznávající, a také prý jest jisto, že má mohoucnost k poznání sebe a jiných bytostí, a tato mohoucnost jest prý »Otec«. A v té míře, jakouž prý sebe poznávati může, poznává se také nezbytně, a toto poznání sluje »Syn«. A jako není možno, aby se Bůh nepoznal tak, jakož poznán býti může, tak také nelze, aby takto poznáv sebe, neodpočinul v sobě, a toto odpočinutí jest prý »Duch svatý«. A tyto tři Osoby naprostou nezbytností souvěčné jsou sobě naprosto rovny, řádem od sebe vycházející, neboť jest řádem a původem Otec prvéjší nežli Syn, a Otec a Syn prvéjší Ducha svatého.³⁵⁾

Touto cestou jda Hus dokazuje i on, že by Trojice sv. byla světlem rozumu poznatelná, ovšem poněkud jiným způsobem, ale v podstatě stejným. Hus totiž rozumuje takto: Kdo by upíral, že by sebe Bůh mohl sděliti, upíral by jeho všemohoucnost. Kdo by ale věřil, že se sděliti může, ale nechce, ten by upíral jeho dobrotu. Kdo by však věřil, že se může sděliti, a také že chce se sděliti, ale neví, jak: ten by upíral Jemu moudrost. Jestliže chtěl se sděliti a mohl a věděl, jak se sděliti, učinil takto od věčnosti, maje Syna Miláčka a Soumiláčka Ducha svatého. Z rozumu zajisté dokládá Hus, dokázati lze, že jest bytost, kteráž slove Bůh. Tato bytost zná sebe samu co nejdokonaleji, a jelikož nemohla býti a nebyla nečinná od věčnosti, vychází z ní od věčnosti kon, kterým se nazývá (Osoba božská druhá) a kon, v němžto odpočívá a nad sebou zalíbení má.³⁶⁾

³⁵⁾ Viklif. Trial. I., 6.

³⁶⁾ Hus. De Trinitate. Viz Dr. Ant. Lenz. Učení Jana Husi. Str. 185.

Takovéto zápolení s tajemstvím Nejsvětější Trojice, jaké sobě Viklif oblíbil a podle něho M. Jan Hus, nedokazuje ani z daleka jsoucnost Nejsvětější Trojice. Dokazovati takto Trojici svatou a světu hlásati, že jest ona světlem pouhého rozumu poznatelná, jest v odporu s katolickou věrou, neboť vezdy od časů apoštolských bylo věřeno, že máme tajemství Trojice sv. z víry a nikoliv ze světla rozumu, a tato víra je věrou sv. Otců a theologů scholastiků, a jest i učením katolické Církve až po tento den. Jestli věta až po tento den plně katolickou větou, kteráž takto zní: *Tajemství Nejsvětější Trojice nemůže býti světlem pouhého rozumu dokázáno jako nepochybná pravda, ale světlo pouhého rozumu nemůže také dokázati, že by tajemství toto bylo nepravdou.*

Hus nebyl tedy v souhlase s katolickou věrou, tvrdě, že by tajemství Trojice svaté bylo světlem rozumu poznatelné.³⁷⁾

Avšak M. Jan Hus jde opět za Viklifem tvrdil, že jsou v Trojici svaté tři věci, jedna že jest Otec, druhá Syn a třetí Duch svatý.³⁸⁾ Hus nepostihl, že jest proti všemu řádu hlásati, že jsou v Božství tři věci, anýž by musily v něm nevyhnutelně také tři podstaty býti, a takovéto učení bylo by zjevným tritheismem. Hus neznal snad, nebo nedbal pro pevnou svoji důvěru k Viklifovi dekretu sněmu Lateranského IV., podle kterého jest v Trojici jen jedna svrchovaná a nestihlá věc, Otec, Syn a Duch svatý, tak že dlužno podle víry křesťanské říci: Jiný jest Otec, jiný Syn, jiný Duch svatý, ale ne něco jiného, alebrž jedno a totéž. »Nos autem sacro approbante concilio credimus et confitemur cum Petro Lombardo, quod una quaedam summa res est, incomprehensibilis quidem et ineffabilis, quae veraciter est Pater, Filius et Spiritus sanctus, tres simul personae ac singulatim qualibet earundem: et ideo in Deo solummodo Trinitas est, non autem quaternitas: quia quaelibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia seu natura divina . . . Licet igitur alius est Pater, alius Filius, alius Spiritus s. non tamen aliud: sed id, quod est Pater, est Filius et Spiritus sanctus.³⁹⁾

VI.

Učení M. Jana Husi o Antikristovi.

Palacký praví o Husovi: ⁴⁰⁾ »Reformatorská činnost neboli (chce-li kdo tak mluvit) revoluční činnost jeho v Církvi předčila ovšem vysoko, ale podporována byla také vlastnostmi v jiném ohledě znamenitými. Vynikal mezi kollegy svými nejen silou charakteru, ale i rozsáhlou sběhlostí v oboru všech souvěkých náuk. Podivuhodná byla jeho známost všech starých Otců církevních, ale i klasiků řeckých a římských, pokud jeho věku vůbec přístupni byli, znal se i ve vědách přírodních a v historii výtečně, ano i v několika nevšedních jazycích starých i nových.«

Líčí-li Palacký tímto způsobem vědomosti Husovy, měl zajisté k tomu také doklady, a proto rád chci připustiti, že slynul Hus ne-

³⁷⁾ O této náuce viz sv. Tomáše S. I. q. 32. a Contra Gentes. IV. 11.

³⁸⁾ Hus. De Trinitate.

³⁹⁾ Conc. Later. IV. cap. 2. Denzinger. Str. 154.

⁴⁰⁾ Dějiny. III., 166. Ed. II.

všední učeností, ač jest mi těžko přijati, že byl důkladným znalcem Otcův svatých, a to, jak Palacký dí, všech sv. Otců, neboť kdyby tomu bylo tak skutečně, byl by nešel, tu důvěru mám v ostrovtip jeho, za Viklifem, neústupně tvrdě, že jest učení Viklifovo o praedestinaci a o Církvi náukou Augustinovou. Také jest mi těžko přijati, že byl Hus znalcem jazyka řeckého podivuhodným, neboť on neužíval původního jazyka Písma sv. N. Z. ani v předůležitém výkladě textů čelícím ku primatu papeže římského, k pravomoci, a neklamnosti jeho u věcech víry a mravů.

Avšak tvrdím takto, »pace tanti viri«, o němž rád věřím, že znal prameny, jejichž znalostí já se honositi nemohu. V tom však dávám Palackému plně za pravdu, že se znal Hus ve vědách přírodních. Soudím takto na základě jeho spisu »De Antichristo et membrorum ejus anatomia«. Hus užívá v tomto spise své přírodovědecké čili určitěji fyziologické znalosti k tomu účelu, aby náležitě vylíčil zlobu Antikristovu, jež jmenuje Behemotem, šelmou, Babylonem atd., a zároveň zlobu jeho a zlovolné vlastnosti jeho naznačuje na základě rozmanitých vlastností údů těla lidského.

Tou příčinou jsou předmětem rozjímání Husova fyziologické funkce údů těla lidského. Odtud popisuje vlasy Antikristovy, paternice, čelo, obličej, oči, uši, nos, ústa, jazyk, slínu, zuby, pysky, bradu, vous, ramena, ruku pravou i levou, prsa, srdce, plíce, sleziny, žaludek, pokrm, játra, vnitřnosti, žluč, břicho, kosti, hřbet, ledviny, kost boku, hnáty a morek, kolena, stehna, nohy, žíly a kůže, a poněvadž prý jest Antikrist náměstkem ďábovým, i jeho ocas.

Hus podává, vykládaje svoji náuku o Antikristovi, především výměr o něm. Jménem tímto zve prý se každý falešný křesťan, anebo se běře jméno to v rozumu člověka na oko zbožného, vskutku však pokrytého, zloby plného naproti Kristu Pánu, kterýž jest hlavou všech údů svých. V rozumu tomto znamená prý Antikrist osobu, kteráž drží svrchovanou moc světskou i duchovní v Církvi, a to působením satanášovým, a sobě rovného nemá v důstojnosti, bohatství a cti.⁴¹⁾

Na tom základě stojí odporuje Hus některým domněnkám katolických theologů, že Antikrist pojde z pokolení Dan,⁴²⁾ ano, M. Jan Hus nechce ani mítí, aby Antikrist pocházel ze stavu světského, anebo ze židovstva, anebo z pohanstva, anebo z mohamedánů, aneb i jiných nekřesťanů, alebrž tvrdí neustupně, že Antikrist pojde ze stavu kněžského.⁴³⁾

Avšak Hus tvrdě, že Antikrist pojde ze stavu kněžského, nemá na mysli kteréhokoliv obyčejného kněze, neboť prý obyčejný kněz není vyvýšen nade všecko, což slove Bůh, aby mohl seděti v chrámě Božím, jakoby byl bohem, ovšem ne podle přirozenosti, ale podle účastenství; ne jakoby byl bohem na nebi, ale bohem na zemi. Na ten způsob sluje prý také ďábel bohem světa tohoto. Podobně prý mluví také Písmo, zovouc na místech mnohých ty bohy, kteříž jsou zde na světě jeho náměstky, pakli drží pravdu a podle zákona Božího žijí, anebo jestliže drží úřad zřízený pro pravdu a spravedlnost.

⁴¹⁾ De Antichristo et membrorum ejus anatomia. Cap. I.

⁴²⁾ Sermones 28. Joan. Hus. Sermo I. Monumenta Joannis Hus II., 85.

⁴³⁾ De Antichristo et Cap. I.

V tom však rozumu, jak sobě M. Jan Hus představuje Antikrista, nemohou jím býti, jakž také výslovně naznačuje, ani císařové ani králové, neboť jim prý ani možno není, aby dostoupili svrchovaného stupně šalby, leč by měli svrchovanou pravomoc, a směli podle zvůle své zápolit s obročím a služebnostmi duchovenskými.

Kristus prý a Antikrist jsou, jak rozumuje dále Hus, jistou měrou a analogií směrem k náboženství spojeni.

Kdyby prý byl Antikrist podle rodu Židem, anebo kterýmkoliv nevěrcem, neměl by do sebe se všech stran způsoblost a moc ku svodům všelikerého druhu, a neměl by na snadě veškerých cest ku klamání vyvolených, a také by se nedělo příští jeho při hromadné apostasii, o nížto sv. Pavel zřejmě píše. Také by nemohl svody svoje prováděti pod tvářností náboženství a svatosti. Aniž prý může býti osoba kterákoliv tím nejúhlavnějším Antikristem, jelikož by prý takový Antikrist neměl autority takové, aby odnášel nad lidem vítězství, aniž by mohl tou měrou býti škodliv Církvi Boží. ⁴⁴⁾

Jinak ještě se běře Antikrist v rozumu mnohosti lidu spolu s nejúhlavnějším Antikristem, právě vylíčeným, kterýžto jest jejich knížetem a hlavou.

Tak jest prý Antikrist, jak rozumuje Hus dále, mohutnější a horší nežli kterýkoliv jeho člen a horší nežli hlava tohoto zlostnického množství. Tou měrou prý nebude Antikrist osobou jednotlivou, anebo jak se říká, fysickou, ač by byla ona z lidu křesťanského vzata a měla pro sebe autoritu veškeru, jakož prý z Písma vychází na jevo. ⁴⁵⁾

Jest prý tedy, pokračuje Hus, Antichristus tolik jako falešný Kristus, čili člověk pravdě, životu Kristově podvodně odporný, zlobou přese všecku míru naplněný, drže v Církvi nejvyšší hodnost nad stavem duchovním a nad světským lidem a přikládaje sobě plnou moc a máje pro sebe sbory boháčů a moudrých mužů světa tohoto, vyvýšen jest nade všecky bohatstvím, autoritou a ctí, a přede vším těmi věcmi, kteréž náležejí Pánu Ježíši, jako jsou Písmo sv. a svaté svátosti, jichžto zle užívá ku cti a slávě své, a obrací na zisk svůj, a to, což jest ustanoveno ku spáse lidské, obrací ku svodům od pravdy Páně a od života ctnostného. A toto všecko koná Antikrist k tomu cíli a konci, aby byli lidé od cest Páně odtrženi a zavlčeni ku milování světa tohoto, a strženi ku lakotě, k svatokupectví, k pýše a smilství. ⁴⁶⁾

Toť zajisté šeredný obraz moci a zloby Antikristovy, a zároveň jasně a průzračně ukazuje, že hrozný ten člověk a svědce křesťanského lidu jest Římský papež.

Avšak, ač míní Hus popisem tímto papeže zlehčiti a jej jako ďábla vtěleného světu ohlásiti, dává bezděky svědectví o pravomoci, jakou držela Církev, o pravomoci papeže Římského, že směřovala ona Církvi povšechné, bezprostředně ke kněžím, biskupům a jahnům a bezprostředně ke všem vespolně a k jednotlivým věřícím, že byla tedy pravomoc papežova všeobsáhlá, universální.

Naznačil tedy náš rodák M. Jan Hus víru doby své o pravomoci papežově v tom právě rozumu, jakož byla za dnů našich r. 1870

⁴⁴⁾ C. c. Cap. I.

⁴⁵⁾ Tamtéž.

⁴⁶⁾ Tamtéž.

na sněmě Vatikánském prohlášena. Hus naznačil svým děsným popisem o Antikristovi-papeži, nechť je, víru, kterouž hlásali světu theologové scholastikové a filosofové křesťanští před ním, a též za jeho dob: že drží papež netoliko pravomoc nad veškerou Církví, ale také, že Písmo sv. u věcech víry a mravů v poslední instanci neklamně vykládá, a že k jeho soudu náležejí spory u věcech víry a mravů, jež na konec neomylně vyřizuje.

Arciť, že jest toto bezděčné svědectví Husovo protkáno injuriemi, jakoby byl papež tuto všeobšáhlou pravomoc proti pravdě a proti právu Božímu na sebe strhl, anebo aspoň proti všemu řádu a proti vůli Boží od císaře Konstantina byl přijal. Jest protkáno injuriemi toto svědectví Husovo naproti papežům, jelikož jim podkládá, jakoby byli užívali svatých věcí: Písma Božího, sv. svátostí, sboru lidí učených a boháčů ku svodům od Pána Ježíše a od svatého života. Pravíme, že jest svědectví Husovo protkáno injuriemi, neboť že by byli papežové konali tak lotrovské dílo, jak vypisuje ve své vášnivosti Hus, jest zjevná historická lež.

Z popisu však, jehož podává M. Jan Hus o veliké Antikristově moci, a že Antikristem nikdo jiný býti nemůže, než velemocný papež, jde *poněkud* na jevo, že Hus předobře znal spisy Mistra Pařížského, Matěje z Janova. Mistr Pařížský vypravuje totiž,⁴⁷⁾ že úhlavní příčina ohavnosti spuštění v Církvi jest ta okolnost, že přitáhl na se papež všecka obročí a služebnosti Církve, aby je opatřil podle vůle své, pak že obmyslil exemcemi výsadami, četné osoby a praeby, a tou cestou že prý odstranil základy poslušnosti řádným představeným Církve povinné. O tom prý, že bude míti tento rozvoj moci papežovy zhoubný vliv čili účín, a že povstane v Církvi ohavnost spuštění, prorokovali prý doktoři v Paříži již před 136 lety, a prorocká slova tato byla prý jim vštípena Duchem Božím.

M. Matěj z Janova popisuje také Antikrista jako pozemského boha, kterýž když sesílil, zmohutněl a zbohatl, zpyšněl právě tak jako lucifer na nebi naproti Ukřižovanému, okrášliv sebe slávou a ctí tohoto světa. A k té cti a slávě prý mu napomáhaly převeliké dary od Boha jemu udělené. K dosažení tohoto cíle přibral prý na pomoc nadzminěné dary duchovní a nebeské, autoritu totiž a moc Boží na zemi, moudrost, vědu a svátosti Boží, a tyto všechny věci obrátil ku své svévoli a na své vyvýšení, a tím se nadmul pýchou, a moha zaslíbíti a dáti věci veliké, svedl množství ku milování světa a jeho žádostí, a to prý jest u příčině, proč Duch Boží opouští jeho chrámy. Svedený takto lid se prý rozmnožil v Církvi, a jsa po dlouhá léta ve cti a hojnosti, opustil ukřižovaného Pána. Ukřižovaný však dopustil satanášovi toho, aby byla pokora vyprázdněna, aby byl Kristus jako umrtven mezi křesťany, aby věci nebeské v Písmě zaslíbené za nic nebyly váženy, aby byli zhrzeni sluhové Páně.⁴⁸⁾

Jestliže tedy popis M. Matěje z Janova přirovnáme k popisu M. Jana Husi o Antikristovi, shledáme zajisté, že myšlenky Husovy a Mistra Pařížského se valně shodují, a že as Hus předobře aspoň některé spisy jeho znal.

⁴⁷⁾ De sacerdotum et monachorum horrenda abominatione. Cap. 30. Monumenta Joannis Hus. I., 473. seq.

⁴⁸⁾ Tamtéž.

Avšak, ač míní M. Matěj z Janova popisem o Antikristovi papeže Římského, rovně jako M. Jan Hus popisem svým, nezaběhl v tomto směru tak daleko jako Hus; neboť M. Matěj z Janova předkládá sice, což bylo při rozvoji moci Církvi na škodu, ale nikde *neupírá primatu papežského, aniž svrchované moci jeho, jakož tak činil M. Jan Hus*, kterýž netoliko tvrdil, že papežství není původu božského, ano i že moc papežská pochází z ďábla. M. Matěj z Janova dokázal také skutkem, že uznává Stolicí Římskou za autoritu největší, neboť se výrokům jejím podrobil.

Než, vraťme se opět k Janu Husovi a k jeho výměru o Antikristovi. On dí, že se běře Antikrist jednak jako osoba jednotlivá, mající tu nejvyšší moc v Církvi, ale také jako sbor všech s ním spojených falešných křesťanů. Někdy však také tvrdí, že jest Antikrist sborem všech předzvěděných ku věčné zátratě, ano, že jedenkaždý předzvěděný jest Antikristem⁴⁹⁾ právě tak, jakož se dočetl v Anglo-sasíku Janu Viklífovi.

Avšak, ač jmenuje Jan Hus Antikrista sborem všech zlostníků, přece dává tento lichotivý titul především papeži. Jest prý nevyhnutelno, praví, aby hus se stále pohybovala naproti perutím Vehementovým a naproti ocasu, který zakrývá ohavnost šelmy Antikrista.⁵⁰⁾

Tím ocasem Antikristovým jsou však podle výkladu Husova prorokové Antikristovi: Mistři, doktoři a juristé, kteří prý zástěrou svatosti přikrývají ohavnost šelmy. V tom však se jeví ohavnost spuštění šelmy ještě větší, jelikož sedí na místě hodnosti své, jakoby byla bohem, žádajíc, aby se jí bylo klaněno.⁵¹⁾

Odtud jest také M. Jan Hus naproti papeži velice rozezlen, neboť píše Křišťanovi, že nic neváží, že M. Pálec nazývá evangelické duchovenstvo čili přívrženstvo jeho duchovenstvem nevěrným, jen kdyby prý svým konáním nepodporoval a neposilňoval zloby Antikristovy.⁵²⁾

A poněvadž uctívá Hus papeže lichotivým jménem Antikrista, zove i duchovenstvo jeho, tedy katolické duchovenstvo, žakovstvem Antikristovým.⁵³⁾

Naproti tomuto ohyzdnému názvu dává Hus svým Viklífickým přívržencům, pokroku milovným, čili pokrokářským Mistrům, jméno evangelického duchovenstva, jakoby jen on a jeho přívrženstvo hlásali sv. víru podle evangelia a jakoby jen oni po křesťansku byli živi.

A jakoby nebylo horšího nepřitele národa Českého nad papeže,⁵⁴⁾ varuje před ním Pražany a napomíná jich, aby se ho nebáli: »Važte a vesele přijměte, žeť se na vás trhá ďábel, a Antikrist se šklebí, ale jako pes na řetěze nic vám neuškodí, když budete pravdy božie milovníci. Aj na měť se jesti již trhal několik let, a ještě mi jest úfám bohu za vlas neuškodil, nébrž vždy mi radostí a veselé přispařie.⁵⁵⁾

⁴⁹⁾ Sermones 28. Joannis Hus. L. c. II. 88.

⁵⁰⁾ M. Christanno v r. 1413. Docum. Palacký. 54.

⁵¹⁾ Tamtéž.

⁵²⁾ M. Christanno. I. c. Str. 55. 56.

⁵³⁾ M. Christanno. I. c. Str. 57. 58.

⁵⁴⁾ Nihil novi sub sole, tak hlásají i teď liberálové a jejich přátelé. Věřili tomu skutečně, jsou hlupci, nevěřili, a přece tak hlásají, jsou ohavní darebové.

⁵⁵⁾ Pražanům z r. 1412. Doc. 34. 35.

Ale, ač vyhlašuje Hus tuto moc papežovu jako beze všeho významu naproti těm, kdož chodí na cestách jím naznačených, přece úsilovně napomíná, aby se věrní Čechové nedali oklamati poslům Antikristovým, jenž prý hříchy lidu lehčí, z hříchu netrestají, svým starším pochlebují, hříchův lidu neoznamují, ze skutkův svých se honosí, moc svou veličie, ale Pána Ježíše Krista v pokoře, v chudobě, v trpělivosti a v práci následovati nechťie. O nich prý prorokoval Spasitel řka: »Vstanú falešní prorokové a svedú mnohé. A vystřiehaje své vierné dí: »Varujte se od falešných prorokův, jenž přichodíe k vám v rúše ovčím, ale vnitř jsou vlci hltaví; po ovoci jich poznáte je. Jistě potřebie jest veliké věrným křesťanóm, aby pilně se ostřiehali: neb die Spasitel: že i vyvolení Božie byli by svedeni, by to mohlo býti. A opět napomíná, aby bděli, by lest ďábelská nepodtrhla jich. »A tím buďte pilnější, čím více Antikrist se protiví; neboť súdný den se blíží, smrt mnohé trutí, a synóm božím nebeské se království blíží.« ⁵⁶⁾

Hus však potupuje papeže jako Antikrista netoliko v latinských svých spisech a v epištolách, ale také na kazatelně a v rozmanitých spisech svých českých. Tak dí ve svém traktátě o svatokupectví: ⁵⁷⁾ »V tom rúhanie jest Antikristovo polozenie, jímž se vznese nade všecko, což slove buoh, t. j. nad božstvie Kristovo, i nad Krista člověka, chápane se moci božské a zamietaje pokoru a chudobu a jiné ctnosti a práci Kristovu, tak že jako milý Kristus zde bydle byl jest Otce ve všem poslušný, tak on bude ve všem protivný Kristovi, a proto sluje Antikristus, t. j. protivník Kristův. O němž, dá-li pán bůh napíši.« ⁵⁸⁾

Ze všeho toho, což bylo předesláno, jest zajisté patrno, že Hus, mluvě o Antikristovi, má především na zřeteli papeže Římského, právě tak, jakož shledáváme ve spisech M. Jana Viklífa; neboť Viklíf ohlašuje světu, jako věru, že papež jest ten Antikrist, o němž čteme v Písmě svatém: »*Credo, quod papa sit ille Antichristus, qui describitur in scriptura.*« ⁵⁹⁾

Tuto myšlénku máje na zřeteli píše Hus, že se Antikrist rouhá, když přestupuje reguli Kristovu, kteráž není podle libosti jeho, a vyvyšuje nálezky své, tvrdě, že má moc, zaříditi v Církvi všecko podle vůle své jako ustanovení svrchované. ⁶⁰⁾

M. Jan Hus stihá Antikrista, t. j. papeže, že drží zvláště tři úhlavní lži a troje rouhání, neboť prý hlásá:

a) Že se stává ten, jenž byl řádně zvolen za papeže, tou právě volbou ihned hlavou veškeré Církve bojující a nejvyšším náměstkem Kristovým, a to prý jest naprostou lží. Z kronik prý jest známo, že se stali mnozí z těchto zvolených pohlavárů odpadlíky. Také prý nemůže býti nikdo náměstkem Kristovým, leč by ho následoval v životě. I bylo by rouhavé tvrditi, že dávají voliči (kardinálové) tento vrchol ctností zvolenému, anebo, že by Bůh jim musil učiniti za vůli

⁵⁶⁾ Věrným Čechům z Konstace 16. listopadu 1414. M. Jan Hus prorokuje tuto konec světa brzký právě tak jako Viklíf.

⁵⁷⁾ Erben I., 392.

⁵⁸⁾ Snad jest to Husův latinský traktát: »De Antichristo et membrorum ejus anatomia.«

⁵⁹⁾ Viklíf, De potestate papae. Cap. 12.

⁶⁰⁾ De Antichristo et membrorum ejus Anatomia. Cap. 11.

a sám bezprostředně obmysliti zvoleného těmito ctnostmi. Tou měrou jest prý patrné, že tato zásada Antikristova jest nepravdivá. Vždyť nemohou voliči ani sebe obdarovati takovýmto vrcholem ctností, a proto tím méně jiného . . . Aniž mohou voliči puditi Boha, aby okrášlil milostí svou toho, kohož by chtěli voliti, neboť tou měrou by byli oni nad Boha vyšší, což tvrditi, bylo by rouhání zjevné . . . Řím prý není také místo pro svatý život způsobilé. Dále prý ten, kdož by vyhlašoval, že jest vyvolený hlavou Církve Boží, hlásá též, že zvolený jest neomylně z počtu těch, kdož jsou předzřízeni k životu věčnému, *jelikož prý jenom předzřízený může býti údem Církve svaté*. Avšak to jistiti, jest prý opět zjevné rouhání a naprosté. Mohou prý ovšem také takového voliti Římané, o němž zcela správně věří, že by byl nad jiné pokornější a tou měrou ke službě této způsobilejší; ale odvážit se k tvrzení, že by se zvolený tou volbou stal také hlavou bojující Církve a svrchovaným náměstkem Kristovým, jest tolik, jako dopustiti se prevelikého rouhání. Má prý se tedy zcela po katolicku věřiti, že nikdo není způsobilejší k tomu, aby byl náměstkem satanášovým, jako římský velekněz. A to prý jest na tom založeno, že prý může on nejspíše klamati Církev pokrytstvím a lžemi rozmanitými a sebe vynášeti nad Krista, a proto právě jest osobou nejzpůsobilejší k tomu, aby byl Antikristem svrchovaným. Sám král pýchy, otec lži, satanáš, učinil prý sobě takového náměstka, *kterýžto přikládá sobě naproti pravdě důstojnost a moc, podváděti lid udělováním odpustků, a který jest také podle pýchy satanášovi podobnější, a proto prý bude pád jeho právě podle pýchy jeho děsnější*.⁶¹⁾

Není třeba věru dokládati, že všechny tyto injurie Husovy naproti papežství a naproti způsobu volby papežů jsou postaveny na bludech Viklifických, jež přijal Hus ve své nepochopitelné zaslepenosti.

Tak mělká theologie Husova jest zajisté žalu hodná, a ještě více jest politování hodná tento náš rodák, že setrval v těchto anarchických a nerozumných bludech. *Šlechtný dr. Štěpán Pálec měl zajisté všechnu příčinu, aby nad ním zaplakal*.

b) Druhá prý lhavá zásada Antikristova je: *»Cokoliv ustanoví velekněz stran víry, to prý aby bylo za víru držáno a přijato jako evangelium.«* Tato lež prý, již přikoval k sobě Antikrist, jest protivná víře Kristově, a má prý jemu v tom býti odporováno, leč by měly dekrety jeho základ v Písmě.⁶²⁾

c) Třetí lhavá zásada Antikristova jest prý, *že má býti zákonův jeho posloucháno více nežli evangelia, a to prý jest, jak Hus praví, patrné rouhání*.⁶³⁾ Není třeba dotknouti, že papežové takové zásady nikdy nepronášeli, ani papežův tak zvaný ocas, Mistři, doktoři a juristé takto nepsali, a proto můžeme zde prohlásiti, že mluvil zde Hus, jak jeho výtečný žák, sedlák Chelčický, říkával, »u vítr«.

Když byl mistr Jan Hus vylíčil Antikristovy zásady a jeho konání, probírá ihned známky, jimiž se liší Kristus od Antikrista. Kristus Pán jest Bůh-člověk, o Antikristu však se prý vypravuje, že není bohem, ani člověkem, ale že je vtěleným ďáblem. Kristus Pán jest všečen pravdomluvný, Antikrist však jest všečen prolhaný.

⁶¹⁾ L. c. Kap. 42.

⁶²⁾ l. c.

⁶³⁾ l. c.

Kristus Pán jest se všech stran ctnostný, Antikrist všechen nešlechtný. Kristus Pán jest tichý a pokorný, Antikrist však přeukrutný. Kristus Pán se podrobil lidem, Antikrist však se nechce podrobiti nikomu. Kristus Pán zakrýval Božství své člověčenstvím, Antikrist však tvrdí, že má ve skříni srdce svého ukryté všechny zákony. Kristus Pán jest čistotný, Antikrist však jest plný nečistoty.⁶⁴⁾ *On prý papež podpo-ruje v Římě, po městech a hradech ty nejhorší neplechy, a proto prý sluje Církev Římská Babylonem a matkou smilství.* Kristus Pán byl chudý, praví Hus dále, Antikrist však, tento provinilý utečenec, odstrčiv chudobu, radostně schvaluje donaci Konstantinovu. Kristus Pán naplnil vůli Otcovu, Antikrist však plní toliko vůli svou. Kristus Pán zakázal přidávati něco k Písmu, Antikrist však udělal zákony, jichž v Písmě není. Kristus vydal sebe za spásu lidstva, Antikrist však vydává na zachránění svého nešlechtného života celé sbory národů na smrt. Kristus Pán zvolil sobě neumělé učeníky, Antikrist však volí sobě muže nad míru chytré a prohnané. Kristus Pán přikázal učeníkům svým, aby šli do celého světa a kázali evangelium a učili národy všemu, což byl přikázal jim; Antikrist však přivázel kněží k místu, aby tam pověření byvše autoritou sídlili, a aby nepřijímali nikoho a ve správu duchovní neuvazovali, autoritou jim nepřikázaného, leč by k tomu obdrželi dovolení, aniž aby dopouštěli knězi cizímu, vykonávati funkcí kněžských, leč by se vykázal, že má »litteras commendatitias«. Také prý zakázal Kristus spory soudní pro věci pozemské, Antikrist však vydal celou spoustu zákonů, jimiž se pěstují spory o praebendy a o důstojnosti. Kristus Pán prý sjednocuje, Antikrist prý rozptyluje. V mystickém těle Páně jest prý srdce jedno a duše jedna, v těle Antikristově však toho není. Údové Kristovi chodí v pravdě a lásce, údové však Antikristovi chodí bez bázně Boží. V těle Kristově se odsuzuje všechen hřích a vada všechna: v těle Antikristově se však dovoluje hřích a vada, jako: přísaha, hry, tance, lichva atd.⁶⁵⁾

Tak posuzuje M. Jana Hus Antikrista, t. j. papeže, a království jeho, t. j. katolickou Církev, a dává tak opět na jevo, že vězí všechen v bludu Viklifově a Valdenských.

Stran místa, odkud působí (a působiti bude) Antikrist, míní M. Jan Hus, že jest jím (anebo bude) Řím. A tomu učí Hus, jak tvrdí, přes to přese všechno, že sv. Petr posílá pozdravení z Babylonu: »Pozdravuje vás Církev, kteráž jest v Babyloně spolu vyvolená« (I. P. 5, 13); neboť prý tou dobou, když psal sv. Petr, nebylo Babylonu, aniž prý bude bytováno v něm. Is. kap. 14. Nebude tedy starý Babylon místem, odkudž bude míti východiště působení Antikristovo. Spíše bude míti Antikrist sídlo své v Římě.⁶⁶⁾

Avšak, ač sídlí Antikrist v Římě (a sídliti bude), jest prý všude svými bludy, svými pověrami, svými nešlechtnostmi a svými náhončími. Přívrženců Antikristových, jakož i jeho pána, satanáše, jest prý množství veliké.⁶⁷⁾

Antikrist prý užije (a užívá) k nekalému účelu svému všeho, což jest v moci jeho, a zhoubné toto konání sluje prý Antikristovým

⁶⁴⁾ Tamtéž. Kap. 43.

⁶⁵⁾ L. c. kap. 43.

⁶⁶⁾ L. c. kap. 44.

⁶⁷⁾ Sermones Husii. Sermo IX. l. c. II., 85.

nosem. Užívá (a užívati bude) velikolepého zjevu svého, služeb Božích, Písma, důvodů zdánlivé pravdy a pokryté mravnosti k záměrům svým, tedy tou právě cestou, jakou i jinde zaslepoval satanáš národy křesťanské. *Satan způsobiv sobě Antikrista postavil ho na výsluní Církve*, aby byl vyvýšen nade všechno, což slove Bůh, a aby rozmnožil počet těch, kdož jsou podobni jemu pýchou, lstí a lakotou. Tou cestou prý svodí Antikrist křesťanstvo a svodil. Zakrývá prý svoji zlobu pokrytecky, užívaje larvy ctnosti a nábožnosti a tajě svých léček a nástrah, a tak urval na se moc a autoritu vznešených tohoto světa a rozšířil valně své tělo, kdežto jest těch poskrovnu, kdož jsou Ducha Božího.⁶⁸⁾

Koruna Antikristova jsou prý: kanovníci, proboštové, děkani a jiní toho druhu, kteří pronásledují lidi zbožné. Titulují prý se tito lidé titulem pánů. Tak prý slovou: páni kanovníci, páni děkani, páni arciděkani, ale v Kristu Pánu se nechlubí. Zaslepenci prý jsou, neboť prý pronásledující věrné kazatele domnívají se, že by tím hájili Církve sv.⁶⁹⁾ Tito svatí kazatelé mají prý posláním bezprostředně od Pána Ježíše, kdežto kazatelé Antikristovi spoléhají na svou důstojnost a běží, aniž by jich byl kdo poslal. Kazatelé prý svatí (Viklifikohusitští) přišli jménem Kristovým a ve jménu jeho konají prý služby kněžské, a On jest koruna jejich. A tím právě se liší od jiných korunovaných, jako jsou: Mistři, doktoři, bakaláři a jiní.⁷⁰⁾

Antikrist prý jest a bude mocným pánem, a bude mítí přívrženců do nesmírna, zároveň však jest (a bude) úlisným pokrytcem a ve vědách a v umění sběhlým mužem. Pod ním budou konati (a konají) službu paprsky slunečné, t. j. Písmo a doktoři. Jako boháč veliký proklestí sobě zlatem, moudrostí a mocí vládu nad světem veškerým. Náležeti bude jemu (a náleží) všechna moc světská i duchovní, a vyvýší (a vyvyšuje) sebe nade všechno, což slove Bůh.

Těmto šmejdům Antikristovým, jak tuto významně přidává Hus, nikdo nerozumí, leč jen prostý, Bohem naučený člověk, a nikoliv lidé podle světa moudří.⁷¹⁾

Svrchovaný Antikrist jest tedy podle důmyslných výkladů Jana Husi Římský papež. On prý válčí naproti svědkům Páně a stihá je diffamací, kletbou a odpíráním pohřbu. Od let prý nedopouští, aby byl Viklif pohřben, jenž jest za kacíře vyhlášen.⁷²⁾

Antikrist prý zvítězí, jak předpovídá Hus, ale tím pouze způsobem, jako zvítězili nad Kristem Pánem Farizeové a Zákonníci, ale ne tak, aby zanikla víra křesťanská, (!?) kteráž na konec překoná svět. Ale těla jejich, t. j. těla těch svatých Viklifistů, budou ležeti na ulicích (jakož totiž čteme o Henochovi a o Eliášovi v Písmě), t. j. budou čítáni k vyobcovaným, a smrt jejich bude se zdáti mnohým hroznou.⁷³⁾ Ó, jak mnohá těla svatých, Viklifistů totiž, žaluje Hus, leží na ulicích velkého města Prahy, a nedopouštějí jich pochovati, a denně jich potupují!⁷⁴⁾

⁶⁸⁾ L. c.

⁶⁹⁾ De regno, populo et moribus Antichristi. Cap. 15.

⁷⁰⁾ Tamtéž. Kap. 16.

⁷¹⁾ Tamtéž.

⁷²⁾ Sermo 23.

⁷³⁾ L. c.

⁷⁴⁾ L. c.

M. Jan mluvě o vítězství, jež odnese Antikrist, t. j. papež nad Svatými, t. j. nad Viklifisty, připomíná, jakož bylo svrchu dotknuto, že na konec papež (t. primat papežův) podlehně. Ubohý M. Jan Hus jak se klamal ve svém prorocství! Ještě ani na hranici nedohořel, a již se začali ti svatí Viklifisté do stran dělit, a jeho učení nepřijala plně ani jediná husitská sekta. Husovo učení podlehl téměř dříve nežli se narodilo. Jako M. Jan Hus o konečném vítězství svatých Viklifistů nad papežstvím prorokoval, tak předpovídal také konečnou zkázu papežství Jan Viklif, Petr Chelčický, Čeští Bratři a zejména Amos Komenský, Martin Luther a jiní a jiní. Zatím není v Anglii Viklifistů, v Čechách není pravých Husitů, Jednota Bratří zhynula, sekty Lutherovy živoří, a úpadek jejich není daleký. Zatím zůstává Církev katolická stále ve své živosti a svým dvoutisícletým trváním, ač jest od východu slunce až na západ obojována od ničemů všeho druhu, hlásá opět a opět: »Brány pekelné nepřemohou mne.« A tak zůstává pravdou pravdoucí, což před věky napsal veliký svatý doktor, svatý Augustin: »Ona (katolická Církev) jest Církev svatá, Církev jedna, kteráž bojuje naproti všem kacířstvím a může bojovati, ale nemůže býti nikdy vybojována. Z ní vyšla všechna kacířstva, byvše jako stelivo nepotřebné od kře odtržena, ona však zůstává v kořenu svém, ve vinném kři svém, v lásce své. Brány pekelné nepřemohou jí.«⁷⁵⁾

Chelčický tvrdil svým časem, že byl Antikrist již na počátku Církve odpůrcem jejím. Z počátku byl prý nepatrný, ale rostl prý, až všechnu Církev obsáhl. Před ním tvrdil podobně Hus, připojiv, že jako se skrže satanáše vplížil Antikrist do Církve, tak že prý bude znenáhla utracen.⁷⁶⁾

A jako tvrdil Viklif, že byli mniši ustanoveni, když byl satan rozvázán, a tím časem že také nejvíce zmohutněl Antikrist: tak se domýšlí také Jan Hus. Zprvu, jak podle Viklifa tvrdí, řídili prý správcové církevní Církev, jsouce synové pravdy i moudrosti, stavíce bezbožnost všechnu. Jak dalece prý on Hus poznati mohl z proroků, byla stavěna bezbožnost až do věku XII., jakož prý byli staveni smrtelní hříchové všichni, byvše tresty stiháni a vykořeňováni, tak že nemohli vniknouti v lid. Také prý nebylo tou dobou možno, aby povstaly haerese, jakož nebylo lze, aby satanáš pozdvihl hlavu Antikristovu.⁷⁷⁾

Dnes prý, pokračuje Hus dále, vládne Antikrist všemocně v Církvi, a proto prý se marně očekává Antikrist jiný (na konci věků před druhou parusí Páně). Vždyť prý nyní již zuří ohavnost spuštění, kteráž se dostaviti má, a proto lhou prý (náhončí Antikristovi) jinou ohavností, která prý teprv přijíti má, aby se tak přehlédla ohavnost přítomná. A touto právě lží mohutní prý Antikrist, t. j. papež. Tou cestou prý pronásledují tiché apoštoly Kristovy, moudré a proroky, tvrdíce opovážlivě, že prý jsou tito sluhové Kristovi kacíři.⁷⁸⁾

Tato ohavnost spuštění přítomná jest prý všemu světu známa, a jakou as měrou? Hus odpovídá: tím, že se zjevuje, že jest dovolena

⁷⁵⁾ Sv. Augustin. In ps. 61. n. 6.

⁷⁶⁾ Hus de regno, populo et moribus Antichristi. Cap. 2.

⁷⁷⁾ L. c.

⁷⁸⁾ L. c. Kap. 6.

všecka zloba, ano, že prý slove nešlechetností, žije-li kdo po křesťanskou, a nemravnost nejhanebnější sluje prý poctivostí.⁷⁹⁾ A poněvadž prý se ohavnost spuštění do takové míry rozmohla, držán bývá ten za begharda a kacíře, kdož nejde s nešlechetníky.⁸⁰⁾ Ano, prý velmožové a mocní tohoto světa, praelati, kanovníci berou na se znamení Antikristovo, t. j. znamení bestie a šelmy, aniž prý mají ve svých erbech zvířata, *jako lva, orla atd.*⁸¹⁾ *Ubohé království České má ve svém znaku lva, a tak nosí již od věků v erbu svém znamení satanášovo!*

Všickni ti, rozumuje M. Jan Hus dále, kdož jsou přívrženci Antikristovi, t. j. venkoncem všichni katolíkové, náležejí ku sboru zlostníků, nesouce na sobě znamení Antikristovo; avšak, ač prý činí zlostníci jeden sbor, není prý jednota známkou Antikristovou, neboť charakterem jeho není spojovati, ale rozptylovati, kdežto jest známkou Kristovou spojovati v jedno,⁸²⁾ a kdežto jest sbor vyvolených Božích mystickým tělem Páně, jest sbor Antikristův tělem Behemothovým,⁸³⁾ a figurou tohoto těla jest apokalyptická šelma.⁸⁴⁾

Tak děsně popisuje M. Jan Hus toho přítomného Antikrista a tímto Antikristem míní hlavu katolické Církve, Římského papeže, a sborem jeho míní sbor věrných katolíků, v kterémžto sboru se páše, jak tvrdí, všecka zloba beztrestně, ctnost a život podle Boha se pronásleduje, a nepravost a ohavnost poctivostí slove.

A tento M. Jan Hus odpovídá téměř před smrtí svou k žalobě v procesu art. 21., že nazval Římskou církev synagogou satanášovou: »Non est verum!« »Není pravda!«⁸⁵⁾

Můžeme si snadno představit, jak děsně působily takovéto Husovy popisy o papeži a o jeho sboru (katolické Církvi) na náš český lid. Papež byl jemu líčen jako lotr, jemuž o nic jiného nešlo, než aby sedě na místě svatém sebe nad Boha vyvyšoval, aby ku své cti a slávě všeho užil, i věcí svatých, služeb Božích a svatých svátostí; že jemu (papeži) pranic na tom nezáleží, aby vedl k Bohu lid, ale spíše aby ho od Boha odváděl, a tak všecku zlobu podporoval, *město samé, kde sídlí (Řím), že jest ohavností spuštění, a v něm že jest dovolena všecka zloba a všechna nepravost jako v říši satanášově.*

Muž, kterýž tak děsnými barvami líčil papeže jako Antikrista, a jeho věrné duchovenstvo a věrný katolický lid jako ocas Antikristův, byl M. Jan Hus, českému lidu velice milý a od něho vysoce ctěný, poněvadž lahodil jemu a jej lidem dobrým a svatým nazýval, a poněvadž měl pověst pro foro externo dobrou, jako kněz bezvadný a nezištný, jako kněz, který horlil za vykořenění všech neplech a nepravostí a za plnou nápravu v duchovenstvu. Odtud věřil jemu lid, že jest papež a jeho duchovenstvo a všichni, kdož jsou s nimi v jednotě, jednolitou spoustou všech možných nepravostí a sborem zlostníků a darebů!

⁷⁹⁾ L. c. Kap. 7.

⁸⁰⁾ L. c.

⁸¹⁾ L. c. Kap. 8.

⁸²⁾ L. c. Kap. 9.

⁸³⁾ L. c. Kap. 10.

⁸⁴⁾ L. c. Kap. 11.

⁸⁵⁾ Palacký. Documenta 231.

Takovéto výstřední, skutečnému stavu věcí odporné líčení rozešťvalo náš ubohý národ a naučilo ho nenáviděti papeže, kardinály, biskupy, praeláty, kněze a na konec celé duchovenstvo katolické, a M. Jan Hus přičinil se všemožně, aby tuto nenávisť v Praze a po venkově rozmnožil a rozšířil. A tento M. Jan Hus, kterýž všechny tyto bouře svým štváním, tupením a haněním kněží a mnichů vyvolal a již za živobytí svého následkem tohoto štvání krvavé ovoce na své oči spatřil, *odvážil se, hledě smrti v Kostnici vstříc, na odůvodněnou obžalobu, že vyvolal bouře v městě, odpověděti: »Non est verum!« »Není pravda!«* A přece jest svatou pravdou, že jest M. Jan Hus úhlavní příčinou děsných nepokojů v Čechách, přece jest svatou pravdou, že jeho štvání naproti papeži a naproti duchovenstvu bylo hlavním zdrojem, z něhož vycházela zášť Viklifistů, Kališníků, Táborů a Českých Bratří a jiných Viklifických sektářů a sekt naproti papeži a naproti duchovenstvu a naproti katolické Církvi vůbec. M. Jan Hus jest morální původce všech těch béd, kterých okoušela země Česká, a úhlavní příčinou, proč povstaly náboženské bouře, ukrutné boje, a proč byli nelítostně vražděni kněží a věrní katolíci.

A náš věrný katolický lid by měl za ty všechny věci, a zvláště za rozešťvání lidu našeho, a za následky trudné, jež se dostavily, velebiti Husa a slaviti? Já řku náš *katolický* národ, jež M. Jan Hus právě proto za ocas Antikristův vyhlásil, protože k víře své lnul, a nechtěl za ním jíti a věriti, že je papež Antikristem šeredným? Náš *katolický* národ měl by Husa oslavovati, který všechnu *katolickou Církev* za nevěstku ďáblovu, za peleš satanášovu a za jeho synagogu na kathedře, v latinských spisech i českých a na kazatelně vyhlašoval? *Toho Husa, kterýž na sněmě Kostnickém v odpovědech na žaloby zhusta očividnou nepravdu pronášel?*

Legendárního, podle nepravdy líčeného Husa dlužno odstraniti a povinno lidu našemu historického a skutečného ukázati. Po tom toužím, a snad se naděje má během časů uskuteční, že historikové naši, pokud jsou laikové, se rozpomenou na své katolické jméno, a kterak jest v naší povážlivé době nevyhnutelně potřebno, právě o Husovi pravdu pověděti. Já ji po dlouhých studiích svědomitě a spravedlivě pověděti neotálel. Čeho se mi za moji věrnou a upřímnou práci od pokrokářů dostalo, je známo. Osvědčilo se opět býti pravdou. »Quod scientia non habet osorem nisi ignorantem,« jakož i pravdivost slov: »In malevolam mentem non introibit sapientia.«

Závěrek.

Konče tyto své doplňky, mám pevné přesvědčení, že jsem poněkud a podle svých sil těm posloužil, kteří sobě žádali dosíci bližších a plnějších vědomostí o učení Jana Husi.

Že jsem všechny úsudky své o Mistru Janu Husovi pronesl teprv po bedlivém uvažování, shledá soudný čtenář z toho, že jsem je hojnými citáty odůvodnil.

Přes to však přese všechno je velice možná, že se mi dostane od pánů pokrokářů nového tupení, hanění a paušálního spílání, jakož jsem takových pěkných věcí od nich v hojně míře zažil proto, že jsem podle dokázané pravdy líčil Petra Chelčického, Bratrskou Jednotu, Amosa Komenského, tedy ty muže, kteří se fanatickou záští naproti katolické Církvi hojně proslavili. Těším se při této vřavě proti osobě mé, že spílání, hanění a tupení není vědeckým důkazem, ale patrnou známkou, že nemají dotčení pánové vědeckého důvodu, aby moje spisy povalili, a pak že spílání jejich padá na hlavu jejich.

Hanění jejich a tupení nezastaví katolického uvědomění našeho katolického národa od pseudohusitské tak zvané intelligence tolikráte obelhaného. Také se jim nepodaří, aby se nerozšiřovaly spisy čelící k odhalení pravdy stran učení Jana Husi a husitských dob. Moje monografie: »Jest pravdou nepochybnou« atd., ač jest obsažena ve »Vlasti« vydávané v 3.000 exemplářích, a jež právě nyní prof. Gollem a spisovatelem J. H. byla potupena, jest téměř již rozebrána. Tupení nevydá nic, musí se tedy pánové odhodlati k těžším, vědeckým věcem. Na slovo vám nevěří nikdo.

* * *

Co se týká pramenů, jichž jsem užil, jsou tyto následující: Spis Husův: De Antichristo et membrorum ejus anatomia. Historia et Monumenta Joannis Hus. Vydání 1715. v Norimberku. De Regno, populo, vita et moribus Antichristi. Sermones 28. Joannes Hus de Adoratione et contra Adorationem Imaginum; conscripsit Hus. Super III. Sent. Dist. IX. Všecky zmíněné spisy tyto jsou umístněny v knize in fol.: Historia et monumenta Joannis Hus. Dále jsem užil Husových spisů českých a pak zřetel měl ku Palackého spisu: »Documenta Joannis Hus«.

